au
arkkitehtiuutiset
8 • 2020

Rakenna ilman rajoitteita

BMI icopal

Milloin katto on enemmän kuin katto? Innovatiivinen tuotevalikoimamme mullistaa käsityksesi siitä, mitä katto voi olla ja inspiroi uudella tavalla myös asiakkaitasi - estetiikasta tinkimättä.

Löydä tuotteet, joihin luotat: **bmigroup.com/fi**
#enemmänkuinkatto

PÄÄKIRJOITUS

HENNA HELANDER
SAFAn puheenjohtaja

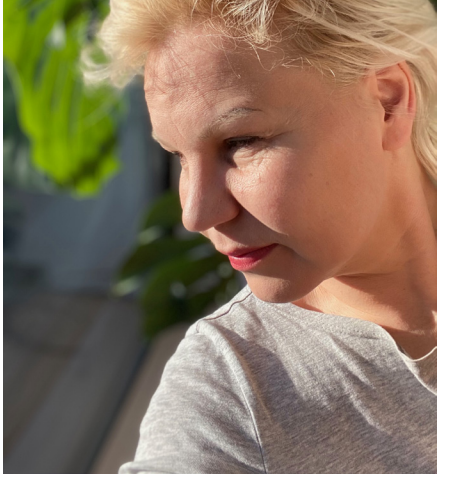

> Meillä on vähemmän vanhoja rakennuksia kuin missään muussa Euroopan maassa.

Suomalaisen arkkitehtuurin arvo?

Suomen kansallisvarallisuudesta 45 prosenttia on rakennuksissa, noin 500 miljardia euroa. Suomi on leimallisesti modernin arkkitehtuurin maa, vain 5 prosenttia rakennuskannastamme on yli sata vuotta vanhaa. Meillä on vähemmän vanhoja rakennuksia kuin missään muussa Euroopan maassa. Suojeltujen rakennusten osuus rakennuskannastamme on vain noin 2 prosenttia. Se on vähän.

Arkkitehtuurilla on ollut valtava merkitys maamme historiassa. Vuonna 1899 Pariisin maailmannäyttelyssä Suomi esiintyi ensimmäistä kertaa erillisenä, autonomisena alueena. Kansallisromantiikasta tai jugendista tuli ensimmäinen suomalainen arkkitehtuurityylisuunta. Se sopi kasvavaan suomalaisuusaatteeseen; vaikutteita otettiin luonnosta, keskiaikaisista kirkoista, talonpoikaistyylistä. Julkisivut olivat epäsymmetrisiä, orgaanisia, materiaalit paikallisia, ja sisätilojen ja ulkokuoren sekä kalusteiden tarkoituksena oli luoda yhtenäistaideteoksia. Kansallisromanttista tyyliä sanotaan myös ensimmäiseksi "moderniksi" tyylisuunnaksi, koska se ei perustunut antiikin klassiseen muotokieleen pilareineen ja tiukasti määriteltyine suhteineen.

Suomen itsenäistyttyä arkkitehti **Aino** ja **Alvar Aallon** Paimion parantolasta tuli vuonna 1933 kansainvälinen merkkiteos. Uusi, menneestä riippumaton, puhtaan raikas modernistinen arkkitehtuuri kertoi demokraattisesta yhteiskunnasta, tiedeuskosta ja läheisestä suhteesta luontoon. Inhimillinen modernismi sai palstatilaa Britanniassa, USA:ssa ja Ranskassa. Kokonaisvaltainen ote taistelussa aikansa epidemiaa, tuberkuloosia, vastaan herätti laajaa kiinnostusta.

Sotien jälkeen arkkitehtuurin merkitys kansallisena voimavarana kasvoi jälleen. Arkkitehtien talkoilla suunnittelemat jälleenrakennustyyppitalojen mallit, lukuisat koulut, kirjastot, sairaalat ja asuinkerrostalot olivat hyvin suunniteltuja, niukkuuden arkkitehtuurista ja maisemasta voimaa ammentavia. Tapiolan puutarhakaupunki sai alkunsa, Lastenlinna rakennettiin. Yhdessä muotoilijoiden kanssa syntyivät käsitteet *Finnish design* ja *Finnish architecture*. Suuren ulkomaisen kysynnän takia Suomeen perustettiin vuonna 1956 maailman toiseksi vanhin arkkitehtuurille omistettu museo, Rakennustaiteen museo. Sen keskeisintä sisältöä oli moderni arkkitehtuuri ja arjen rakennukset.

Mikä on suomalaisen arkkitehtuurin arvo nyt, ja miten kohtelemme modernia kulttuuriperintöämme?

Purkubuumi on jo täällä. 1960- ja 1970-luvuilla purettiin juuri peruskorjausikään tulleita jugend-rakennuksia, nyt puretaan peruskorjausikään tulleita modernin arkkitehtuurin rakennuksia. Perustelut ovat identtiset: tehokkuus, korjaamisen kalleus, epäkäytännöllisyys, rakennustaiteellisen arvon vähäisyys. Miten voimme tässä tilanteessa taata kulttuuriympäristömme säilymisen tulevaisuuteen?

Perustuslain 20 § "Vastuu ympäristöstä" kuuluu näin: "Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon."

Nostakaamme taas esiin arkkitehtuurin kulttuurinen arvo. Arkkitehtuurin ei pidä olla taloudellinen kertakäyttötuote.

UUTUUS
GEBERIT
GEBERIT XENO²
VASTAKOHTIEN
DESIGN
DESIGN
MEETS
FUNCTION
Geberit Xeno² -design-mallisto on synonyymi minimalistiselle arkkitehtoniselle muotoilulle. Selkeän geometriset ulkolinjat – sisäpuolella pehmeät, luonnolliset muodot. Tästä yhdistelmästä syntyy yllättäviä lopputuloksia, jotka miellyttävät silmää ja joita on ilo käyttää. Geberit Xeno² on täydellisesti koordinoitu tuotevalikoima, joka koostuu älykkäistä, tarkkaan harkituista ja identtisen muotokielen omaavista elementeistä. Vastakohtien design, harmonisesti yhdessä.
→ geberit.fi/xeno2

au 8 | 2020

3 **Pääkirjoitus**
Suomalaisen arkkitehtuurin arvo?
Henna Helander

6 **Haastattelu**
Valaisevia kasveja ja puhuvia jokia
Elina Koivisto

10 **Asuminen**
Asumisen uria
Sasu Marila

12 **Arviot**
12 **Lännen tuolla puolen**
Tarja Nurmi
14 **Länsimaisen arkkitehtuurin lähteillä**
Lauri Jääskeläinen
16 **Sympaattisia ja miellyttäviä kaupunkeja**
Tarja Nurmi
18 **Tinkimättömän modernismin esikuva**
Lauri Jääskeläinen

22 **Ympäristö**
22 **Muuttaako pandemia suunnittelua?**
Pekka Hänninen
24 **Architects Declare Finland lanseerattiin**
Mette Turtola

30 **Kolumni**
Luottamuksen arvoinen
Riikka Kuittinen

32 **Kilpailut**
32 **Katajanokalle puhkeaa Silmu**
Samuli Miettinen
36 **Opiskelijoilta raikkaita ideoita Kemiin**
Virve Väisänen
40 **Uusi koulukoti Pietarsaareen**
Kaarlo Viljanen

44 **Ammatissa**
Oman polun kulkija
Taavi Lindfors

46 **Saapuneet**
46 **Suunnittelijat, puolustakaa työtänne!**
Lauri Lehtoruusu
47 **Muuttuvat osaamistarpeet ja jatkuva oppiminen**
Helka-Liisa Hentilä

Kansikuva
Toritalon porras, Kotka, v. 2019,
Arkkitehtitoimisto Jani Prunnila Oy.
Kuva Jani Prunnila

HAASTATTELU

> Me emme usko passiivitaloihin, vaan meidän mielestämme talojen pitäisi olla aktiivitaloja.

Elävät nanobioniset kasvit valaisemassa kirjaa.

Valaisevia kasveja ja puhuvia jokia

Yhdysvaltalaisella **Sheila Kennedyllä** on monialainen suunnittelutoimisto, akateeminen tutkimusryhmä ja professuuri MIT:ssa. Hänet tunnetaan innovatiivisesta materiaalitutkimuksesta ja ympäristötietoisesta suunnittelusta. Kennedy esiintyi viime talvena *Architecture Speaks!* -luentosarjassa.

Olet tehnyt hyvin monenlaista kaulahuiveista kasvihuoneeseen. Oletko omasta mielestäsi arkkitehti vai kenties jotain muuta?

– Uskon vahvasti arkkitehtuuriin. Kun opetan ja luennoin, yritän esiintyä optimistisesti ja näyttää, miten suuri vaikutus arkkitehtuurilla voi olla kulttuurin ja ympäristön muovaajana. Olen ehdottomasti arkkitehti enkä esimerkiksi muotoilija, joksi olen joskus kuullut muiden minua kutsuvan. Olen arkkitehti, jolla on monialainen suunnittelutoimisto. Olen myös opettaja ja innovaattori. Pidän innovaattori-termin epämääräisyydestä. Jokainen voi itse päättää, miten sen haluaa ymmärtää.

Nykyään halutaan selkeitä, yksinkertaisia vastauksia, jotta ihminen voidaan sijoittaa tiettyyn lokeroon, mutta haluan pitää mielikuvan itsestäni avoimena. En myöskään usko tähtiarkkitehtiasetelmaan enkä ajattele, että olen yksinäni jotakin. Me olemme työryhmä. Yritän aina lähettää julkaisuihin ryhmäkuvan toimistostamme, mutta aina se hylätään ja sen sijaan halutaan potretti minusta. Olen toki imarreltu, mutta se ei ole todellisuutta.

Opiskelit ensin ihan muuta, mutta päädyit kuitenkin arkkitehdiksi. Miten siinä niin kävi?

– Olen aina ollut kiinnostunut erilaisista projekteista, olivat ne sitten majoja pehmoleluilleni tai nikkarointia isäni puuverstaassa. Ajattelin kuitenkin, että minusta tulisi kirjailija. Opiskelin sitä varten historiaa, kirjallisuutta ja filosofiaa ja nautinkin siitä, mutta mitä enemmän kirjoitin esseitä ja tutkielmia, sitä paremmin ymmärsin, ettei se ole minulle oikea ilmaisumuoto. Arkkitehtuurin parissa voin edelleen lukea ja kirjoittaa paljon, mutta saan myös piirtää ja suunnitella. En niinkään ajattele jättäneeni toista alaa toisen vuoksi, vaan yritän työssäni yhdistää kaikkea oppimaani.

Arkkitehtuurisi on teknologiapainotteista. Miten humanistinen taustasi yhdistyy teknologiseen innovaatiotyöhön?

– Teknologia ei ole irrallaan historiasta tai kulttuurista. Jokaisen, joka haluaa luoda asioita, pitää tavalla tai toisella ottaa kantaa tekniikkaan ja siihen, miten asioita tehdään. Insinöörit käsittelevät teknologiaa suoraviivaisesti teknisestä näkökulmasta. Filosofit taas tutkivat tarkasti kulttuurisia rakenteita. Ei ole paljonkaan ihmisiä, jotka yhdistäisivät teknologiaa ja kulttuuria.

KUKA?

- Sheila Kennedy, syntynyt vuonna 1959.
- Opiskellut arkkitehtuuria École Nationale Supérieure des Beaux-Artsissa Pariisissa sekä Harvardin yliopistossa.
- Perusti Kennedy & Violich Architecture (KVA MATx) -toimiston yhdessä **Juan Frano Violichin** kanssa vuonna 1990.
- Suunnitellut mm. julkisen liikenteen lauttaterminaalin Manhattanilla, Tozzerin antropologian talon Harvardissa ja hiilineutraalin Soft House -asuinrakennuskokonaisuuden Hampurissa.
- Toimii arkkitehtuurin professorina MIT:ssa.

ANNE KINNUNEN

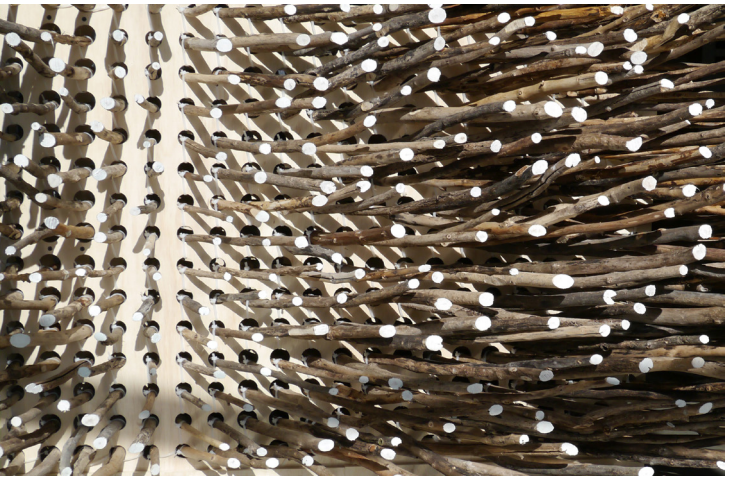

Ajopuisen julkisivun yksityiskohtia.

> Aikoinaan ihmiset osasivat kuunnella ja ymmärtää jokia, mutta se taito on kadonnut.

Me pohdimme paljon rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja teknologian suhdetta. Olemme kehittäneet suunnittelufilosofian, jota kutsumme pehmeäksi suunnitteluksi. Se on tapa nähdä ja ymmärtää maailma yhtenä luonnon, arkkitehtuurin ja teknologian muodostamana tilasysteeminä. Saattaa kuulostaa itsestään selvältä, että olemme kaikki tällä planeetalla yhdessä suljetussa systeemissä, mutta pitää ymmärtää, että kaikki on aidosti yhtä ja samaa. Luonto ei ole inhimillisestä kulttuurista erillinen asia. Emme voi mennä luontoon ja tulla sieltä ulos. Emme voi heittää mitään pois, koska ei ole mitään paikkaa, mikä olisi "poissa". Kaikki on yhtä systeemiä.

Yhtä systeemiä on myös Mississippijoen valuma-alue. Olette mukana joen elävöittämisprojektissa Minneapolisissa.
– Mississippijoen elvyttämisestä järjestettiin kilpailu, jonka voitimme yhdessä maisema-arkkitehti **Tom Leaderin** kanssa. Joen koko valuma-alue on hyvin saastunut, mikä vaikuttaa ympäristöön aina Meksikonlahteen saakka. Joki on ollut toistasataa vuotta teollisuuden käytössä. Sitä pitkin on uitettu tukkeja ja ajettu hiiliproomuja. Sitä on padottu ja hyödynnetty yksipuolisesti. Jokea ei ole nähty viihtyisänä etupihana, vaan se on takapiha, tai oikeastaan kaatopaikka. Halusimme näyttää joen etupihana sekä ihmisille että muille eliöille. Annoimme hankkeelle nimen RiverFirst – "Joki ensin" – ja kehitimme sille logon ja brändin. Teimme yhteistyötä kymmenien eri järjestöjen kanssa.

Kartoitimme lintujen muuttoreitit ja muut alueen eläinpopulaatiot. Minneapolisin kaupunki oli kaikkein kiinnostunein valkopäämerikotkien palauttamisesta alueelle. Jotta kotkat voivat palata, tarvitaan niille ravinnoksi runsas kalapopulaatio, joka tarvitsee vilkkaan hyönteispopulaation. Hyönteisistä ja toukista ihmiset taas eivät ole niin innoissaan. Kävimme läpi koko ravintoketjun ja suunnittelimme ympäristön, jossa kaikki eliöt voivat elää sopusoinnussa. Suunnittelimme joen töyräille massiivipuisia kulkureittejä, jotta ihmiset pääsevät nauttimaan joesta. Niiden lomassa hyönteiset ja kalat voivat kukoistaa ja houkutella kotkat takaisin alueelle. Teimme joesta saatavasta ajopuusta julkisivurakenteen, jota mehiläisen toukat voivat käyttää ravinnokseen. Kahden vuoden välein järjestetään festivaali, jossa kaupunkilaiset pääsevät keräämään joesta uutta puuta syötyjen tilalle.

Minneapolisissa annoitte tilaa luonnon omille prosesseille. Olette kehitelleet myös niin sanottuja hyperluonnollisia projekteja, joissa luonnollisia asioita yhdistelemällä saadaan aikaan yhteisvaikutuksia, joita luonnosta ei löydy.
– Kehittämämme Climalin-huivi on esimerkki hyperluonnollisesta tuotteesta. Huivin nimi on yhdistelmä ranskankielisiä sanoja: *clima* eli ilmasto, *lin* eli pellava ja *malin* eli katu-uskottava. Pellava on täysin luonnollinen kuitu, jonka sähköistämistä meitä pyydettiin tutkimaan. Lyöttäydyimme yhteen ranskalaisen yrityksen kanssa, joka kehittää kasvipohjaisia lämpöä luovuttavia materiaaleja. Ajattelimme, että olisi mahtavaa, jos voisimme kerätä erilaisista arkisista lähteistä, kuten hehkulampuista tai kodinkoneista, syntyvää ylilämpöä, sitoa sitä hetkeksi johonkin ja hyödyntää sitä. Onnistuimme tekemään sen pellavalla ja kasvipohjaisella vaihtolämpöisellä materiaalilla. Kehitimme huivin, jonka toinen nimi on Borrow Scarf – "Lainahuivi". Sen voi lämmittää vaikkapa tietokoneen hukkalämmössä ja kietaista kaulaan. Se lämmittää kantajaansa aktiivisesti tietyn aikaa. Kaikki käytetyt materiaalit ovat täysin luonnollisia, mutta niiden yhteistoiminta on hyperluonnollista.

Suunnittelette tietenkin myös paljon rakennuksia. Luennollasi esittelit muiden muassa IBA Soft Housen Saksassa ja East 34th Streetin lauttaterminaalin New Yorkissa. Mikä niissä on erityistä?
– Saksassa voitimme IBA:n eli saksalaisen arkkitehtuurinäyttelyn järjestämän kilpailun, jonka tavoitteena oli tehdä passiivitalon kriteerit täyttävä asuintalo. Me emme usko passiivitaloi-

East 34th Streetin lauttaterminaali yöllä.

IBA Soft Housen sisätilaa.

KUVAT: KVA KENNEDY & VIOLICH ARCHITECTURE

hin, vaan meidän mielestämme talojen pitäisi olla aktiivitaloja. Haimme inspiraatiota kasvien liikkeistä. Integroimme suunnitelmaan auringonvalon vaikutuksesta kääntyviä varjostavia eviä ja tilanjakajaverhon, jonka led-valot reagoivat tuuleen ja ilmentävät sen voimakkuutta. Verhot myös rajaavat sisätilaan erilaisia pienilmastoja, eikä koko sisätilan tarvitse olla saman lämpöinen. Voitimme kilpailun aktiivitaloehdotuksellamme, mutta jouduimme kuitenkin tekemään siitä myös passiivitalon. Hiukan paradoksaalista.

New Yorkissa tehtävänämme oli tehdä East River -joen rantaan terminaalirakennus lauttaliikenteelle ja kaupunkipyörille. Halusimme tässäkin projektissa kiinnittää huomion itse jokeen. Joki on totuttu näkemään staattisena pintana, joka heijastaa kaupungin siluetin. Todellisuudessa pinnan alla joki on hyvin aktiivinen. Päivittäiset suuret nousu- ja laskuvesivaihtelut toimivat huuhtelumekanismina, joka pitää koko jokisysteemin kunnossa. Halusimme antaa joelle äänen. Ei mitään epämääräistä pulputusta vaan digitaalisen äänen, joka olisi ihmisen ymmärrettävissä. Aikoinaan ihmiset osasivat kuunnella ja ymmärtää jokia, mutta se taito on kadonnut.

Kehitimme hyvin kevytrakenteisen tekstiilikatoksen, jonka valosiepot ja led-valot reagoivat päivänvaloon, joen liikkeisiin ja terminaalin ihmisvirtoihin. Terminaali edustaa pehmeää infrastruktuuria, joka yhdistää arkkitehtuuria, luonnon ekosysteemejä ja digitaalisia järjestelmiä yhdeksi kokonaisuudeksi pehmeän suunnittelun periaatteemme mukaisesti.

Olette kaikissa projekteissanne onnistuneet tekemään jonkinlaisia innovaatioita. Lähestyvätkö asiakkaat teitä saadakseen jotain erityisen innovatiivista?

– Eivät asiakkaat yleensä halua mitään kokeilevaa ja erikoista. He haluavat toimivat tilajärjestelyt ja energiatehokkaan, kauniin rakennuksen. Emme vedä rajaa tavallisten ja erikoislaatuisten projektien välille. Jos jäisimme odottamaan erikoislaatuista toimeksiantoa, saisimme todennäköisesti odottaa koko ikämme. Salaisuutemme on ottaa vastaan jokin tavallisen oloinen toimeksianto ja yrittää tehdä siitä erikoislaatuinen. Siten jokainen projekti on mahdollisuus tutkimukseen ja uudenlaiseen ajatteluun.

Jotkin projektit ovat kuitenkin liian kokeellisia kaupallisille asiakkaille, ja niitä kehittelet akateemisina tutkimushankkeina. *Helsingin Sanomissakin* vilahti hanke, jossa kehität valaisevia kasveja yhdessä Michael Stranon kanssa.

– Plant Properties -projektissa tutkimme kasveja elävänä infrastruktuurina. Kasvit fluoresoivat eli hohtavat himmeästi. Sitä ei näe ihmissilmällä, mutta on teorioita, että linnut näkisivät kasvien valon. Michael kehitti teknologian, jossa hiilen nanopartikkeleita pystyy turvallisesti siirtämään puiden lehdille. Ne reagoivat puiden oman systeemin kanssa, hyödyntävät yhteyttämisessä puihin imeytyvää aurinkoenergiaa ja muuttavat syntyvän valon aallonpituutta näkyvään muotoon. Syntyvän valon hohteessa pystyy melkein lukemaan!

Meidät kutsuttiin muotoilutriennaaliin New Yorkiin. Meidän piti keksiä tapa demonstroida keksinnön mahdollisuuksia. Kuvittelimme tulevaisuuden maailman, jossa ihmiset ovat paljon nykyistä tiiviimmin yhteydessä kasveihin ja saavat niiltä happea, puhdasta vettä, ravintoa ja valoa. Teimme miniatyyrimaailman, jossa on oikeaa multaa, oikeita hohtavia kasveja ja oikeaa vettä. Sijoitimme miniatyyri-ihmisiä erilaisiin tilanteisiin, joita kuvittelemme tulevaisuudessa olevan, kuten multahuutokauppaan tai kasvijuhliin. Näitä tilanteita voi kurkkia myös Instagramista (@plantproperties).

Nyt hanke on itse asiassa kääntymässä kaupalliseksi. Thaimaassa istutetaan valtavasti uusia puita ja ollaan kiinnostuneita niiden käyttämisestä valaistustarkoituksiin. Yritämme skaalata teknologiaa ja kehittää tapaa suihkuttaa nanopartikkeleita puihin. Koskaan ei tiedä, mikä keksintö on liian hullu ja mikä ei!

Elina Koivisto

Asumisen uria

Arkkitehtiopintojeni alkuvaiheessa kuulin luennolla termin *asumisura*. Mielessä välähti muistikuva lapsuuskodista, jossa vanhempiemme harmiksi sahasimme isosiskoni kanssa Artek-pöydän reunaan uria ruokaveitsillä ruokaa odotellessamme. Luennolla istuessani ne muodostuivat mielessäni hauskasti asumisuriksi, ja jotenkin ymmärsin asian paremmin niin: ura olikin ehkä myös jokin jälki, jonka ihminen jättää.

Syntymäkodin jälkeen seurasi erilaisia asuntoja ja koteja. Moneen jäi jälkiä, ja ne kaikki olivat kaiketi osa asumisuraani. Opintojeni alussa 80-luvun lopun hohdokas juppiaikakausi ja kasinotalous eivät olleet vielä kaukana, ja lineaarisen kasvun tavoite myös oman elämän puitteiden rakentamisessa oli yleisesti hyväksytty tie. Kiinnostavaa kyllä, nuoret ovat tutkimuksen mukaan edelleen niin konservatiivisia, että asumisen haaveissa "uran" huipulla häämöttää omistettu omakotitalo vehreällä alueella, kaupungin kupeessa.

Asumisuran käsitteessä kummitteleekin asumisen yhtenäiskulttuuria, ja viime vuosina relevantimpi ja monipuolisempi käsite onkin ollut *asumispolku* (Clapham 2005). Tutkimuksessa, ja toivottavasti myös suunnittelussa, se tuo paremmin mukaan erilaisia vuorovaikutussuhteita, huomioi myös kestävän kehityksen ja jatkuvasti muuttuvien arvostusten ja arvojen maailman.

Pöydän sahaamisen jälkeen asumispolku on siis ollut koko ajan taustalla. Varhaislapsuudessa kantakaupunki asfaltoituine sisäpihoineen ja kiukkuisine talonmiehineen oli jännä ympäristö. Seikkailtiin kellareissa. Rivissä huudettiin äitiä ikkunaan. Välillä kotina oli iso talo puutarhoineen ja vartijoineen kaukana ulkomailla, missä elämä oli suojeltua ja ympäristöstä irrotettua.

Opiskelijaboksi Helsingin kantakaupungissa taas sijaitsi mukavasti menojen lähellä, ja kaverit pääsivät näppärästi kyläilemään. Työn perässä Zürichissä asumus löytyi boheemin taiteilijakollektiivin työpöydän alta, jonne oli turvallista ryömiä illalla, kun oli ensin kotiin tullessa väistellyt kadulla piikittäviä narkkareita ja hapuillut pimeissä portaissa lasinsirujen lomassa.

Kataloniassa asuessani ruokapöydästä saattoi ojentaa kahvin naapurille avoimista parvekeovista kadun yli. Paikallinen kollega nauroi meille ulkomaisille opiskelijoille, kun suostuimme asumaan erilaisissa läävissä. Itse hän tietenkin asui yläkaupungilla vanhempien luona ja ajoi uskollisesti skootterilla joka päivä siestan ajaksi kotiin mamman patojen ääreen.

Perheen perustamisen myötä asumisen tarpeet ja toiveet alkoivat hahmottua uudella tavalla realiteettien lomasta. Oli todettava, että rationaalinen ja suunnitelmallinen toimintatapa oli ainoa vaihtoehto. Sijoitus tulevaan piti pohtia niin pankin kuin muiden perheenjäsenten näkökulmasta. Piti kehitellä strategia, jonka puitteissa asuminen oli mukavaa, järkevää ja pohdittua myös seuraavan siirron, työpaikkojen ja mahdollisen isompaan asuntoon muuton kannalta.

Niinhän siinä kävi: lisää muuttoja seurasi. Erilaiset tarpeet, toiveet ja haaveet hahmottuivat, osa toteutui, osa jäi taakse, mutta uusiakin ilmaantui. Ja kierre jatkuu. Vaikka olenkin kenties yleisen käsityksen mukaan asumisurani huipulla, asumispolut ovat alati mielessäni. Eikä pelkästään työn takia, vaan myös omassa elämässä. Miksi näin on?

Eija Hasu on tutkinut asiaa väitöskirjassaan *Asumisen valinnat ja päätöksenteko paljastettuina: "Mitä kaikkea me ei tajuttukaan kun tähän muutettiin ja mökistä luovuttiin"* (Aalto-yliopisto 2017). Hän selvitti muun muassa asukkaiden valintakäyttäytymistä, sen vaikutuksia ja siihen vaikuttavia asioita.

Valintaprosessien ristiriitaisuus ja niiden lopputulosten "tylsyys" vahvisti näkemystäni siitä, että asuntotarjonnassa,

> Arkkitehtuuri ei ole vain valinta laatikon ja uusjugendjulkisivun välillä, asuminen ei ole vain valinta sijainnin ja neliöiden välillä.

miksei arkkitehtuurissa laajemminkin, on liian vähän vaihtoehtoja. Yleinen käsitys asumisen vaihtoehdoista on suppea ja perustuu pitkälti markkinatilanteen saneluun, totuttuun ja yksipuoliseen tarjontaan. Asukkaiden varsinaiset toiveet, tarpeet ja mahdollisuudet jäävät usein selvittämättä.

Väitöskirjan eräs tärkeä havainto onkin juuri tämä: asukas ei edes itse välttämättä osaa muodostaa selkeää kuvaa omista tarpeistaan tai mahdollisuuksistaan, jos ainoat vaihtoehdot on rajattu kapeasti. Esimerkiksi uudiskaksio kerrostalossa vastaan rivitalo lähiössä, alkovi vastaan makuuhuone.

Asumisen, kaupunkisuunnittelun ja arkkitehtuurin tutkimus on onneksi viime vuosina monipuolistunut, ja sitä tulisi osata myös hyödyntää paremmin. Se on monialaista, siinä yhdistyy sosiaalipolitiikka, taloustiede, maantiede, sosiologia. Optimaalisesti tutkimus toimii vuoropuhelussa asuntosuunnittelun, arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun kanssa.

Kestävän kehityksen nimissä asumisen ja arkkitehtuurin osallistumista tulisi kehittää niin, että asukkaiden tietoisuus mahdollisuuksistaan lisääntyisi, osattaisiin alkaa vaatia. Arkkitehtuuri ei ole vain valinta laatikon ja uusjugendjulkisivun välillä, asuminen ei ole vain valinta sijainnin ja neliöiden välillä.

Oma asumispolkuni tuntuu olevan vaiheessa, jossa en oikein tiedä, mitä tuleman pitää. Mitä preferenssejä nostankaan ylitse muiden, mitä perhe sanoo, miten talous kestää, mitä oikeasti tarvitsen, miten osaan lukea tulevaa?

Monipaikkaisuus tuntuu lisääntyvän, työ kenties hajaantuu, lapset muuttavat lopulta pois, vapaa-ajan asunnot johdattelevat pois arkiasunnosta. Yhteisöllisyys ja asukkaiden aktiivisuus lisääntyy, uudenlaisia tiloja ja asumisen muotoja kehitetään. Asumisen toteutus ja rahoituskuviot monipuolistuvat.

Jo pelkkä muuttaminen voi olla merkittävä rajoitin valintojen tiellä. Muuttamisen on tutkittu olevan iso stressitekijä, joka positiivisten muutosten lisäksi sisältää riskejä. Pääsenkö siis joskus muuttamaan unelmakotiini, vai asunko siinä jo? Hasun tutkimusta lainaten, onko strategiani optimointi, tyytyminen vai sopeutuminen? Ehkä alan sahailla nykyisen keittiöni uuden ruokapöydän reunoja?

Sasu Marila

Kirjoittaja on helsinkiläinen arkkitehti ja asuja, joka toimii suunnittelijana arkkitehtitoimistossa, opetustehtävissä Aalto-yliopistossa ja luottamustehtävissä SAFAssa.

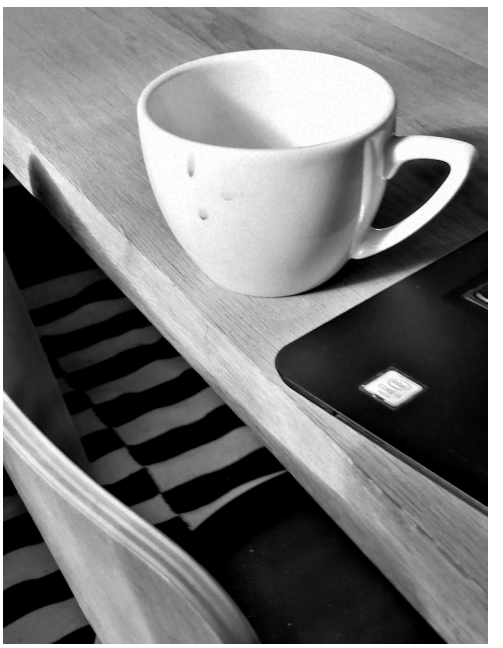

SERGIO PIRRONE

Terra Lodge, Kap Verde.

Lännen tuolla puolen

Painotuoreessa kirjassa lennähdetään muille mantereille ja aivan toisenlaisiin arkkitehtuureihin.

Viime vuosina olemme iloinneet siitä, kuinka suomalaisia arkkitehtiryhmiä on ollut mukana rakentamassa Afrikkaan ja Aasiaan, paikallisten ihmisten kanssa. Tällainen maanläheinen tai muuten paikallisiin olosuhteisiin ja ilmastoon sopiva sekä läheltä saatavia materiaaleja hyödyntävä arkkitehtuuri on kokonaan eri asia kuin globalisaation mukanaan tuoma trendi, jossa maat kilpailevat siitä, kuinka saisivat houkuteltua ostos- ja Instagram-turisteja kansainvälisten tähtiarkkitehtien luomusten avulla.

Gestaltenin kustantama näyttävä kirja *Beyond the West* päästää lukijansa kurkistelemaan omien kulttuurien ja elämäntapojen synnyttämään arkkitehtuuriin niin Brasiliaan, Burkina Fasoon, Sri Lankaan kuin Vietnamiinkin. Kirjan kanssa ylitetään myös päiväntasaaja ja liikuskellaan niin monsuunisateiden kuin armottoman päivänvalon alueilla.

Teos esittelee meillä tuntemattomia arkkitehtitoimistoja sekä näiden töitä aina vaatimattomista asuinrakennuksista luksushotelleihin ja kanaloista yliopistorakennuksiin. Toimitustyöstä vastanneiden lisäksi kirjaan ovat kirjoittaneet esiteltyjen maiden paikallisesta kulttuurista perillä olevat ammattilaiset **Graham Wood**, **Doreen Toutikian**, **Mathias Agbo Jr.**, **Natalia Torija Nieto**, **Pedro Vada** ja **Marina Pedreira de Lacerda**, **Calvin Chua** ja **Mimi Cheng**. Projekteja koskevat kirjoitukset on laatinut **Tracy Lynn Chemaly**.

> Teos esittelee töitä aina vaatimattomista asuinrakennuksista luksushotelleihin ja kanaloista yliopistorakennuksiin.

ADAM LETCH

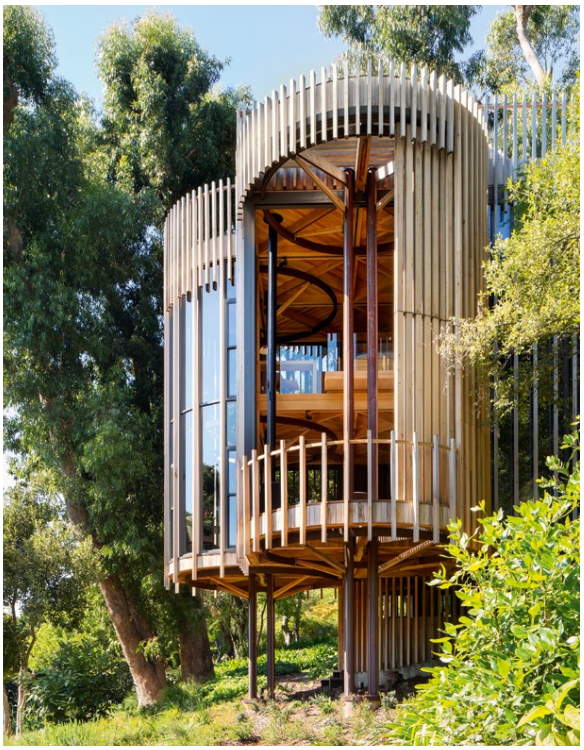

Tree House, Etelä-Afrikka.

KATINKA BESTER

LUIS GALLARDO

The Nest at Sossus, Namibia (ylhäällä) ja Centro Cultural Comunitario Teotitlán del Valle, Meksiko.

Aitoa, vihreää, paikallista

Poimitaan lukuisilta aukeamilta muutamia arkkitehteja. **Francis Kéré**, joka on vieraillut myös Suomessa, toimii Berliinissä mutta on suunnitellut palkittuja rakennuksia kotimaahansa Burkina Fasoon. Hän on saanut arvostetun Aga Khan -arkkitehtuuripalkinnon ja tehnyt kansainvälisesti laajemman läpimurron Lontoon Serpentine-paviljonkinsa myötä.

Kiinnostava toimisto on WHBC Architects, jota pyörittää malesialainen aviopari **BC Ang** ja **Wen Hsia**. Heidän Chempenai House -yksityistalonsa Kuala Lumpurissa näyttää, millainen on oikea betoniviidakko, jossa voi harjoittaa tointa nimeltä *green living*. Koko rakennus on kätketty suuren betonisen kehikon sisälle palmuineen, uima-altaineen kaikkineen.

Hurjinta arkkitehtuuria kirjassa edustaa **Freddy Mamani**, joka on värikkäissä rakennuksissaan tavoitellut Andien ympäristön alkuperäiskansojen henkeä. Kukin saa itse luoda käsityksensä – paikan päällä rakennukset saattavat tuntua erilaisilta kuin kirjan värikkäissä valokuvissa.

Kiinassa osataan valtavien nykyrakennusten ohella suunnitella maaseudulle todella viehättäviä paikalliseen traditioon ja materiaaleihin tukeutuvia asuntoja tai majapaikkoja sekä toisaalta käyttää nykyarkkitehtuurin muotokieltä sulautettuna osaksi vanhojen rakennusten raunioita. Näistä on useita esimerkkejä.

Ajankohtaista, valitettavasti, kirjassa on Beit Beirut -museo, rauniosta muodostettu muistamisen paikka ja reikäiseksi juustoksi jo Libanonin sisällissodassa tuhoutunut ylellinen yksityistalo.

Esipuheessa toivotaan kansainvälisen arkkitehtikunnan oppivan uutta näiltä paikallisia oloja ymmärtäviltä arkkitehdeilta. Koko rakennusteollisuus kutsutaan uudenlaisiin aseisiin: *"It is a local call to arms for an international industry."*

Tarja Nurmi

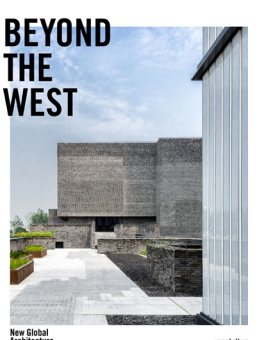

Beyond the West – New Global Architecture. Gestalten 2020. 304 sivua.

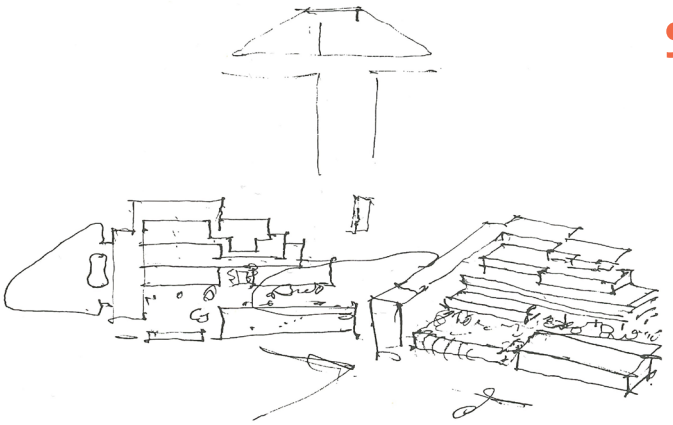

> Aallon piirroksessa Dionysoksen teatterista on ilmiselviä yhtäläisyyksiä Kansaneläkelaitoksen luonnoksiin samalta vuodelta.

Länsimaisen arkkitehtuurin lähteillä

Arkkitehtuurin tutkija Timo Tuomi on kirjoittanut pienen kirjan eräiden Suomessa vaikuttaneiden arkkitehtien tutustumismatkoista antiikin Kreikkaan.

Kirjan nimi *Olemmeko kaikki kreikkalaisia?* viittaa englantilaisen runoilijan **Percy Bysshe Shelleyn** *Hellas*-runoelman esipuheeseen (1821). Shelley ei kaivannut kysymysmerkkiä: hänelle Kreikka, jossa hän itse ei koskaan käynyt, edusti länsimaisen sivistyksen ideaalia ja sen jaloa alkukotia. **Pausaniaksen** (150–180 jaa.) monisataasivuinen opas *Guide to Greece* toimi vuosisatojen ajan – ja toimii edelleen – erinomaisena kirjallisena lähteenä, jos halusi tutustua ilman matkustamisen vaivaa antiikin kadonneisiin taideteoksiin ja rakennuksiin.

Alvar Aallon piirrokset: Dionysoksen teatteri, Ateena 1953 (ylhäällä) ja Kansaneläkelaitos, luonnos noin 1953 (alhaalla).

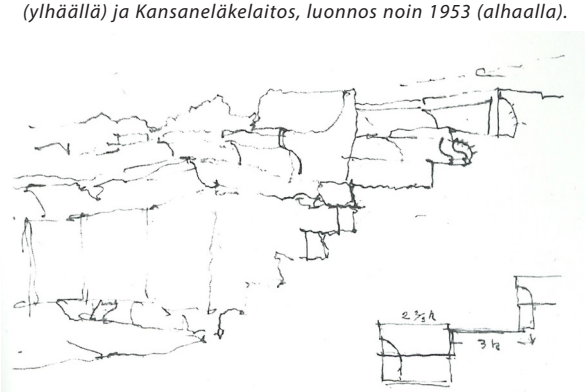

Fyysisesti Kreikkaan tutustuneista arkkitehdeista FT **Timo Tuomi** nostaa kirjassaan esiin joukon matkailijoita. Pääpaino on 1900-luvun alkupuolen retkissä.

Vaatimatonta matkantekoa

Kriittisen tarkkailijan **Jac. Ahrenbergin** matkakuvauksia Tuomi pitää tasokkaina. Ahrenbergin artikkeleista koottua teosta *På studieresor* (1878) luettiin innokkaasti. Ajan tavan mukaan Ahrenberg piirsi ja maalasi matkoillaan akvarelleja, ja niistä työstämillään puupiirroksilla matkakirja sai kuvituksensa. Taiteellisia töitä täydennettiin valokuvilla sekä tarkoilla mittapiirroksilla.

Hilding Ekelundin matkakuvaus Italiasta julkaistiin tuoreeltaan *Arkkitehti*-lehdessä vuonna 1923 ja koottuna teoksena yhdessä hänen nuorikkonsa, arkkitehti **Eva Kuhlefelt-Ekelundin** matkapäiväkirjan kanssa vuonna 2004 (*Italia la Bella: Arkitekterna Hilding och Eva Ekelunds resedagbok 1921–1922*). Ekelundin pariskunnan Italian-matka venyi lähes kahdeksan kuukauden mittaiseksi. Kreikkaan Hilding Ekelund lähti marraskuussa 1926 valmistautuakseen uuteen tehtäväänsä antiikin ja keskiajan arkkitehtuurin lehtorina Teknillisessä korkeakoulussa.

Kuten Italiassa, Kreikassakin Ekelundia kiinnosti paitsi antiikin monet aarteet ja rauniot myös arkipäiväiset katunäkymät ja vaatimattomat mutta tyylikkäät maaseudun ja pienten

KUVAT: TIMO TUOMI

Parthenon (ylhäällä) ja Kuhmola.

Eero Saarinen, MIT:n kappeli, Massachusetts.

kylien yksinkertaiset rakennukset, *architettura minore*. Ekelundille oli ominaista myös koruton vaatimattomuus mitä tuli itse matkantekoon, ruokailuun ja majoitukseen. Tarjotun aasikyydinkin hän saattoi vaihtaa monen tunnin kävelyyn, koska kävellen pääsi kohteeseen perille ripeämmin.

Arkkitehtonisia tutkimuksia

Koska Kreikan matkaoppaat olivat usein yksiä ja samoja, olivat monet arkkitehtuurimatkailijoiden kohteetkin aiempien kävijöiden kokemia. Niinpä **Eero Saarinen** vieraili Hilding Ekelundia seitsemän vuotta myöhemmin samaisessa Andrítsenan kylässä, josta Ekelund lähti yön yli nukuttuaan kapuamaan kohti kuuluisaa Apollon Epikurioksen temppeliä. Temppeli on nykyään Unescon maailmanperintöluettelossa.

Eero Saarinen sai 1950-luvun alkupuolella tehtäväkseen suunnitella uuden auditorion ja kappelin MIT:n kampusalueelle Massachusettsiin. Vaikka kappeli oli tarkoitettu kooltaan pieneksi, tuotti suunnittelu Saariselle päänvaivaa. Ratkaisu ja oikea tunnelma löytyi lopulta parinkymmenen vuoden takaisesta nuoruudenmuistosta ja öisestä näkymästä Andrítsenan rinteiltä kohti Spartaan saakka jatkuvaa laaksoa. Kampuksen kappeli (1956) sai pyöreän muodon ja Saarisen ystävän **Harry Bertoian** luoman sadoista kimaltavista kappaleista koostuvan alttariteoksen.

Alvar Aalto vuorostaan teki vuoden 1953 Kreikan-matkallaan omien kuvailujensa mukaan arkkitehtonisia tutkimuksia Kansaneläkelaitoksen päärakennusta varten. Aallon piirroksessa Dionysoksen teatterista on ilmiselviä yhtäläisyyksiä Kansaneläkelaitoksen luonnoksiin samalta vuodelta.

Ihmisen kokoista ympäristöä

Olli Lehtovuoren Kreikka-aiheiset piirrokset ja niitä täydentävät tekstit keskittyvät arvioimaan Kreikan kylien ja ihmisen välisiä suhteita ja tasapainoa. Lehtovuori ei ole kiinnostunut Ateenan kerrostaloviidakoista vaan ihmisen kokoisesta ympäristöstä. Samaa perinnettä edustaa **Iris Andersson**, joka teki arkkitehdin diplomityönsä (2019) **Christine** ja **Göran Schildtin** Leroksen saarella sijaitsevasta Villa Kolkiksesta. Kreikkalainen saaristokylä avautuu diplomityössä vasten vuosituhantista rakennusperinnettä.

Timo Tuomen teos on kokoelma katkelmamaisia välähdyksiä parilta vuosisadalta punaisena lankanaan Kreikka ja sen arkkitehtoninen perinne siten kuin lukuisat arkkitehtuurimatkailijat ovat perinteen kokeneet ja suodattaneet. Vaikutteita on tietoisesti haettu ja saatu. Satasivuinen pehmeäkantinen julkaisu on rikkaasti kuvitettu autenttisilla matkailijoiden ottamilla valokuvilla, piirroksilla ja akvarelleilla. Ulkoasusta on vastannut **Tuula Pöyhiä**. Julkaisu toimii samalla näyttelyluettelona Arkkitehtuurimuseossa kesäkaudella 2020 esillä olleeseen Timo Tuomen kuratoimaan pienoisnäyttelyyn.

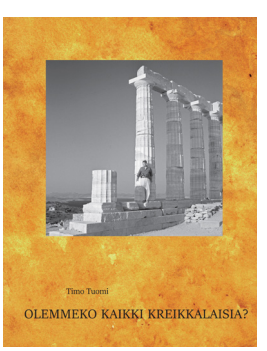

Lauri Jääskeläinen

Timo Tuomi:
Olemmeko kaikki kreikkalaisia?
Matkoja kulttuurin juurille.
Aedes 2020. 115 sivua.

ADRIÀ GOULA

Passeig de Sant Joan, Barcelona.

KARSTEN PÅLSSON

Oderberger Strasse, Berliini. Äppelträdgården, Göteborg (alhaalla).

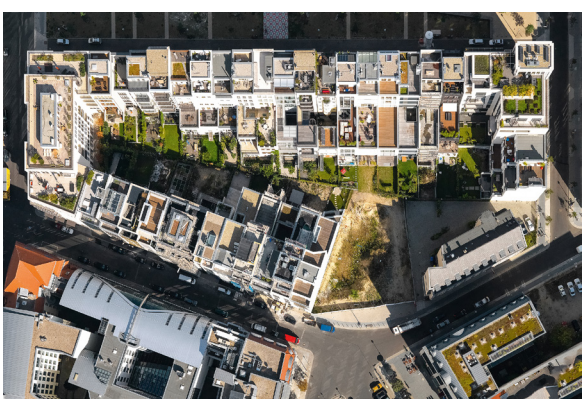

PHILIPP MEUSER

Friedrichswerder, Berliini.

JENS V. NIELSEN

Sympaattisia ja miellyttäviä kaupunkeja

Mukavalukuisessa teoksessa annetaan monenlaisia käytännön neuvoja sympaattisen urbaanin ympäristön luomiseksi.

> Teoksessa puolustetaan sopuisien kerrosmäärien kaupunkikokonaisuuksia.

Joissakin sosiaalisen median keskusteluryhmissä penätään kärkkäästi lisää urbaaniutta tai kauneutta kaupunkeihin. Monesti keskusteluissa kuitenkin hukkuu se, millaisista asioista miellyttävä, riittävän tiivis ja silti sympaattinen kaupunki on tehty.

DOM Publishers on julkaissut arvostetussa käsikirjasarjassaan tanskalaisen arkkitehdin **Karsten Pålssonin** usealla eri kielellä ilmestyneen teoksen, englanniksi nimeltään *Public Spaces and Urbanity: How to Design Humane Cities*.

Kirjan runsas kuvitus ja hyväntuulinen sisältö valottavat eurooppalaisen ihmisen mittakaavassa miellyttävän kaupunkikuvan sekä riittävän tiiviisti rakennettujen kaupunkimaisten kokonaisuuksien luomista. Teoksessa puolustetaan sopuisien kerrosmäärien kaupunkikokonaisuuksia, jotka ovat viihtyisiä ja joissa pihat ja kadut jäävät vehreiksi ja valoisiksi. Silti ne edustavat kaikkea muuta kuin tuhlailevan kaupunkitilan tuottamista.

Kirja on jaettu kymmeneen lukuun, ja jokaisessa on lukuisia hyvin kuvitettuja esimerkkejä. Luvut keskittyvät tiiviisti rakennettujen kaupunkialueiden uudistamiseen, liian tiiviiden alueiden rakennuskannan osittaiseen purkamiseen, täydentävien rakennusten toteuttamiseen ympäristöön sopivalla tavalla, kaupunkialueiden transformaatioon eli muuntamiseen, rakennusten muokkaamiseen uuteen käyttöön, osin tuhoutuneiden kaupunkialueiden rekonstruoimiseen, lineaarisen kaupunkitilan luomiseen, paikallisten palvelukeskusten ja muiden vastaavien uudistamiseen, uudenlaisten tiiviiden kaupunkialueiden kehittelemiseen ja modernismin ajan alueiden hienovaraiseen tiivistämiseen.

Pålsson poimii parhaita esimerkkejä juuri Euroopasta, asuttavuudeltaan mukavimmista kaupungeista ja kaupunginosista. Suurta tunnustusta hän antaa Berliinin townhouse-korttelille ja Spandauer Vorstadt -kaupunginosan täydentämällä taiten toteutetulle urbaanille ympäristölle sekä täydennysrakentamiselle muun muassa Gipsplatzin tuntumassa. Myös Tanskasta on hyviä esimerkkejä.

Keskiössä asukkaiden viihtyvyys

Sympaattisen urbaanin ympäristön luomisessa tärkeää on eri-ikäisten ja keskenään erilaisissa ruokakunnissa elävien asukkaiden viihtyvyys ja liikkumisen turvallisuus. Mikään autot pois -kävelykatukirja teos ei kuitenkaan ole; tekijä katsoo hyvin suunniteltujen, rinnakkaisia liikennemuotoja tukevien katujärjestelyjen toimivan loistavina ja myös lineaarisina kaupunkimaisemina.

Pålsson ei tietenkään voi mitään kiihtyvän ja jopa keinotekoisesti kiihdytettävän urbanisaation haittailmiöille – gentrifikaatiolle, halulle tuottaa ensisijaisesti sijoittajia varten aiempaa ahtaampia asuntoja sekä asumisen hinnan ryöstäytymiselle. Hän korostaa olemassa olevien ympäristöjen huolellista täydentämistä ja vanhojen ja patinoituneidenkin rakennusten älykästä ottamista uusiin käyttötarkoituksiin.

Johdannossa puolustetaan eurooppalaista noin 5–6-kerroksista rakentamista. Koronaviruksen aikaan teos sopii sikälikin, että Pålssonin kerrosmäärät sallivat asumisen ilman vertikaaliyhteyksien – hissien – tuottamia tartuntahaittoja. Viidenteenkin kerrokseen kipuaa tarvittaessa ketterästi, kymmenenteen ei.

Tarja Nurmi

Karsten Pålsson: Public Spaces and Urbanity – How to Design Humane Cities. Construction and Design Manual. DOM Publishers 2017. 272 sivua.

Tinkimättömän modernismin esikuva

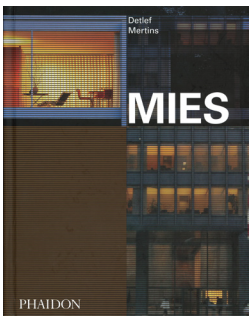

Mies van der Rohea pidetään eräänä eniten 1900-luvun länsimaiseen arkkitehtuuriin vaikuttaneena ajattelijana. Kattava teos on syvällinen läpiluotaus Mies van der Rohen elämään.

Professori **Detlef Mertins** (1954–2011) ennätti saada tutkimuksensa Mies van der Rohesta käsikirjoituksen asteelle; monografia ilmestyi ensimmäisen kerran kollegoiden viimeistelemänä vuonna 2014.

Itseoppinut **Ludwig Mies van der Rohe** (1886–1969) oli perehtynyt syvällisesti saksalaiseen ja amerikkalaiseen filosofiaan ja kaupunkiteorioihin. Miesin pääteoksista Barcelona-paviljonki ja talo Tugendhat ajoittuivat samaan ajanjaksoon, jolloin Mies halusi henkistää teknologian.

Barcelonan maailmannäyttelyyn (1929) tilattu Saksan paviljonki muodostui eleettömyydessään 1900-luvun arkkitehtuu-

Farnsworth Housen olohuone.

ALAN WEINTRAUB / ARCAID / CORBIS

rin avainteokseksi. Eri vuosikymmeninä Barcelona-paviljonkia on analysoitu vastakkaisiltakin tuntuvista lähtökohdista. Mies itse kertoi paviljongin suunnittelun merkinneen hänelle henkistä valaistumista. Leimallista paviljongille on sen äärimmäisen tarkkaan työstetyt yksityiskohdat, eksklusiiviset materiaalit ja eri tilojen väliset suhteet sekä ulko- ja sisätilojen liudentuminen ja vuoropuhelu.

Mertins tuo oman lisänsä aiempiin analyyseihin ankkuroimalla paviljongin Miesin lukemiin filosofisiin kirjoihin. Mies ratkoi arkkitehtuurillaan tieteellisen ja teknisen edistyksen suhdetta maailmankaikkeuden henkisiin kysymyksiin.

Tšekkiläisen tekstiilitehtailijan Tugendhatin talo herätti sekä ylistystä että kritiikkiä. **Adolf Loosin** kritiikki kohdistui paitsi kokonaistaideteoksen ideaan sinänsä myös Tugendhatin tilaratkaisuihin, joiden Loos uskoi yllyttävän talon asukkaita keskinäiseen kinasteluun. Vielä pidemmälle kritiikissään meni **Roger Ginsburger**. Hän peräänkuulutti arkkitehtuurilta kustannustehokkuutta ja käytännöllisyyttä, kun taas Tugendhat edusti tuhlailevuutta eikä silti suonut tilaisuutta rentoutumiseen raskaan työpäivän jälkeen.

Mertins huomauttaa, että toisin kuin Wienin sesessionistit, art nouveau tai De Stijl puhtaimmillaan, eivät Mies ja **Lilly Reich** sisustaneet Tugendhatia formalistisen yksiviivaisesti. Arkkitehtuurin keskittyminen vain muutamaan elementtiin – vapaasti seisoviin seiniin ja tarkoin valittuihin materiaaleihin – loi asukkaille vapauden kalustamiseen. Tugendhatin perheen tytär **Daniela Hammer-Tugendhat** on kertonut, kuinka lapset leikkivät ja elivät vapaasti talon eri osissa. Tytär myös korostaa hänen vanhempiensa ja Miesin ajattelumaailman samankaltaisuutta, mikä tuotti perheelle kauniin, käytännöllisen ja inspiroivan kodin.

Juutalaisina Tugendhatit lähtivät natseja pakoon ensin Sveitsiin ja vuonna 1941 Venezuelaan. Tugendhatin talo Brnossa kärsi sodan eri vaiheissa pahoja vaurioita mutta säästyi täydelliseltä tuholta, ja sitä on 1980-luvulta lähtien restauroitu. Väliaikaiseksi näyttelyrakennukseksi tarkoitettu Barcelona-paviljonki rakennettiin uudelleen vuonna 1986.

Natsihallinnon puristuksessa

Miesin modernismiin yhdistyivät klassisen kreikkalaisen arkkitehtuurin ihanteet, mutta hän ei innostunut Euroopassa valtaan nousseiden totalitaaristen valtioiden suosimasta herooisesta arkkitehtuurista.

Miesin poliittinen neutraalisuus oli eduksi, kun **Walter Gropiuksen** jälkeen Bauhausin johtajaksi nimitetty **Hannes Meyer** joutui eroamaan vasemmistosympatioiden vuoksi jo kahden vuoden kuluttua vuonna 1930. Hitlerin kansallissosialistiselta työväenpuolueelta ei riittänyt ymmärrystä Bauhausin pyrkimyksille yhdistää uutta luovaa suunnittelua teolliseen tuotantoon. Mies keskittyi uudistamaan Bauhausin opetusta enemmän tiukan normatiiviseen ja ammatilliseen suuntaan. Arkkitehtuuriopetusta johti pitkälti **Ludwig Hilberseimer**, jonka kanssa Mies teki myöhemmin yhteistyötä Detroitissa.

ARTHUR SIEGEL / TIME & LIFE PICTURES / GETTY IMAGES

Seagram Buildingin pienoismalli.

> Mies ratkoi arkkitehtuurillaan tieteellisen ja teknisen edistyksen suhdetta maailmankaikkeuden henkisiin kysymyksiin.

Vaikka vielä 1930-luvun alussa johtavat natsiesteetikot toisaalta kannattivat standardisointia ja teollista rakentamista, ei kestänyt kauan, kun modernin vastustaminen nähtiin natsien piirissä oivaksi propagandavälineeksi kasvattamaan puolueen suosiota keskiluokan parissa. Kansallissosialistien saatua enemmistön Dessaun paikallisvaaleissa kaupunginvaltuusto ▶

ISIFA IMAGE SERVICE S.R.O. / ALAMY

DIGITAL IMAGE MIES VAN DER ROHE / GIFT OF THE ARCH. / MOMA / SCALA

Tugendhat House, ja Ludwig Mies van der Rohe vuonna 1912.

päätti elokuussa 1932 lakkauttaa Bauhausin. Edessä oli muutto Berliiniin, mutta jo seuraavana vuonna Gestapo ratsasi Berliinin Bauhausin eivätkä Miesin ja opiskelijoiden vetoomukset toiminnan jatkamisen puolesta tuottaneet tulosta.

Arjalaisena Mies empi emigroitumista ja yritti jatkaa suunnittelevana arkkitehtina natsihallinnon puristuksessa. Tilanne kuitenkin eskaloitui muutamassa vuodessa, ja vuonna 1937 hän aloitti Chicagossa AIT:n (sittemmin IIT, Illinois Institute of Technology) arkkitehtikoulun johtajana. Arkkitehtiopetuksensa päämääräksi Mies ilmaisi pyrkimyksen kasvattaa osaajia, jotka pystyvät luomaan harmonisen suhteen ihmisen ja ympäristön välille. Hän korosti kulttuurin merkitystä tekniikan rinnalla. Hän oli lukenut tarkkaan **Frank Lloyd Wrightin** kirjoituksia ja tutustui pian Wrightiin henkilökohtaisesti.

Muodon ja rakenteen selkeys

Chicagossa Mies pääsi kiinni jättimäiseen suunnitteluprojektiin, kun häntä pyydettiin IIT:n uuden kampuksen pääarkkitehdiksi. Kampuksen rakennuksissa hän pystyi hyödyntämään teorioitaan teräksen, lasin ja tiilen yhteispelistä ja maksimaalisesta joustavuudesta rakennusten muuttuviin käyttötarkoituksiin. Muuntojoustavuus perustui selkeään konstruktioon ja typologiaan. Teräs toimi kantavana rakenteena ja loi kehikon, jonka sisällä tilat voivat muuntua tarpeiden mukaan. Tavoitteena oli muodon ja rakenteen selkeys, minkä takana olivat sekä formalistiset että historialliset perusteet, Mertins painottaa.

Pienemmässä mittakaavassa Mies toteutti rakenteellista arkkitehtuuriaan Farnsworth Housen kohdalla. Kyseessä oli tohtori **Edith Farnsworthin** viikonloppumaja tunnin ajomatkan päässä Chicagosta. Talo valmistui pitkän kypsyttelyn jälkeen vuonna 1951 ja on merkittävä Miesin loppukauden tuotannossa (Lakeshore Drive Chicagossa, Seagram Building New Yorkissa). Mies typisti perusmateriaalit teräkseen ja lasiin ja jätti IIT:n kampusprojektissa tärkeää osaa näytelleen tiilen kokonaan pois. Teräspilarit hän sijoitti rakennuksen ulkokehään, jossa ne muodostavat keskeisen arkkitehtonisen elementin. Rakennus on selkeydessään ällistyttävän yksinkertainen ja samalla hienostunut julkisivupinnat totaalisesti ympäröivine lasipintoineen.

Mertins näkee Miesin arkkitehtuurin juuret lähinnä saksalaisessa filosofiassa ja elämänmittaisessa pyrkimyksessä luoda arkkitehtuuriin universaali kieli. Viimeisinä elinvuosinaan 1960-luvulla Mies tuskastui nuoremman arkkitehtipolven ekspressiiviseen ilmaisukieleen. Tämän vuosituhannen Miesin arkkitehtuurin ymmärtäjistä Mertins nostaa esiin erityisesti **Rem Koolhaasin**, joka Miesiä mukaillen haluaa olla mieluummin hyvä kuin kiinnostava.

Lauri Jääskeläinen

Detlef Mertins: Mies.
Phaidon Press 2020. 543 sivua.

ARKKITEHTUURIMUSEO
FINLANDS ARKITEKTURMUSEUM
MUSEUM OF FINNISH ARCHITECTURE

ti–su 11–18 ke 11–20
Kasarmikatu 24 Helsinki
puh. 045 7731 0474

sisäänpääsy 10/5/0 €
yhteislippu Designmuseon
kanssa 15 €/Museokortti

mfa.fi
Instagram
Facebook
Twitter

Tervetuloa syksyn näyttelyiden virtuaaliavajaisiin perjantaina 4.9. kello 18!

mfa.fi/tapahtumat/virtuaaliavajaiset

JKMM ARKKITEHDT. KUVA MIKA HUISMAN / DECOPIC

Amos Rex ja Lasipalatsin peruskorjaus on yksi viidestätoista Katsaus 2020 -näyttelyyn valituista kohteista.

UUDET NÄYTTELYT

Suomen arkkitehtuuria – Katsaus 2020
Iso näyttelysali 4.9.2020–28.2.2021
Suomen arkkitehtuurin kaksivuotiskatsaus tarjoaa läpileikkauksen korkeatasoiseen kotimaiseen nykyarkkitehtuuriin asiantuntijajuryn arvioimana. Yhteistyössä: Alvar Aalto -säätiö, Arkkitehtuurimuseo ja Suomen arkkitehtiliitto SAFA. Pääyhteistyökumppani: Helimäki Akustikot Oy

Another Generosity
Pieni näyttelysali 4.9.2020–28.2.2021
Pohjoismaiden paviljongissa Venetsian kansainvälisessä arkkitehtuuribiennaalissa 2018 esitelty Another Generosity -installaatio luo Arkkitehtuurimuseoon tulevaisuuden pohtimisen paikan. Tekijä: arkkitehti Eero Lundén ja työryhmä.

Yleisöopastukset lauantaisin
englanniksi kello 13 ja suomeksi kello 15

TAPAHTUMAT

Perjantai 4.9. kello 15–15.45, Teams
Bensowin talo virtuaalisesti
Open House Helsinki
Amanuenssi Joona Rantasalo opastaa.

Keskiviikko 9.9. kello 18, Arkkitehtuurimuseo
Luento / Museot ja suunnittelijat: Kombo
Helsinki Design Week. 10/5/0€, Museokortti

Lauantai 12.9. kello 15–15.45, Instagram
InstaLive / Arkkitehtuurimuseon rakennus
Euroopan kulttuuriperintöpäivät
Yhteistyöpäällikkö Arja-Liisa Kaasinen opastaa.

Tiistai 22.9. kello 17–18.30, Arkkitehtuurimuseo
Keskusteluklubi / Puhutaan puusta
Arkkitehtuurimuseon ja ympäristöministeriön keskusteluklubi puuarkkitehtuurista alkaa.

STUDIO

Vapaa-kollektiivi: Murroksen estetiikka
Studio 25.8.–4.10.2020
Arkkitehtuuri koskettaa kaikkia. Se, miten arkkitehtuurin alalla reagoidaan ilmastokriisiin 2020-luvun alussa, tulee jäämään arkkitehtuurin historiankirjoihin. Vapaa-kollektiivin kuratoima kutsunäyttely rakentuu keskustellen.

Keskustelusarja: 3.9., 7.9., 10.9. ja 11.9.

Muuttaako pandemia suunnittelua?

Yhdyskuntarakenteen ja asumisolojen vaikutusta pandemioiden leviämiseen on pohdittu lehtien palstoilla, blogeissa ja seminaareissa – etänä totta kai.

Tiiviissä kaupungissa ihmiset ovat useammin lähikontaktissa toistensa kanssa – kauppakeskuksissa, liikenteessä ja katukahviloiden pöhinässä. Koronaepidemia koetteleekin eniten juuri tiheään asuttuja kaupunkeja. Vaikka asunnoissa asumisväljyys on tuplaantunut 1970-luvun alusta, ovat suomalaiset pakkaantuneet alueellisesti yhä tiuhemmin kasvukeskuksiin. Sama kaupungistuminen on käynnissä kaikilla mantereilla.

Turun yliopiston tulevaisuudentutkijat **Laura Pouru**, **Hanna Lakkala** ja **Noora Vähäkari** uskovat huhtikuisessa blogikirjoituksessaan koronakriisin haastavan kaupungistumisen paradigman. Koronakriisi on heidän mukaansa osoittanut kaupungin haavoittuvuuden, ja palveluiden sulkeuduttua kaupunki on menettänyt imuaan. Omavarainen, väljä, luonnonläheinen arki maaseudulla on saanut uudenlaista vetovoimaa. Esimerkiksi Ranskassa on havaittu kaupungistumisen jo pysähtyneen ja Suomessa citymaalaisuus yleistyy.

Monipaikkaisuus eli asuminen useammalla paikkakunnalla tilanteen mukaan tulisi ottaa paremmin huomioon alueiden suunnittelussa. Koronakriisin edesauttama työskentelykulttuurin digiloikka tulee tutkijakolmikon mukaan jatkossa mahdollistamaan monipaikkaisuuden yhä useammalle. Tulevaisuudessa asuminen hyvien liikenneyhteyksien äärellä ei olekaan niin oleellinen valintatekijä asuinpaikkaa puntaroitaessa.

> Tulisiko tiivistyvän kaupungin mitoitusperusteena olla riittävän väljät mahdollisuudet lähiluonnosta nauttimiseen?

Koronakriisin etätyösuositus haastaa myös asuntosuunnittelua. Tampereen yliopiston tutkijatohtori **Jyrki Tarpio** peräänkuulutti kesäkuussa *Helsingin Sanomissa* asuntojen monikäyttöisyyttä. 1950-luvun asunnoissa eri toiminnot ovat eri tiloissa ja ovet suljettavissa. Verrattain pienessäkin asunnossa jokaiselle perheenjäsenelle löytyy oma rauhallinen soppi. Uudemmassa vastaavan kokoisessa asunnossa, joka on lähes yhtä avointa tilaa, samaa rauhaa ei saavuteta. Ovella suljettava keittiö on ollut korona-aikaan monen etätyöntekijän pelastus.

Suojaa monimuotoisuudesta

Ympäristötiedon foorumissa 12.5. infektiotautien apulaisprofessori **Tarja Sironen**, immunologian professori **Seppo Meri**, vanhempi tutkija, sosiologi **Salla Sariola** sekä tilaisuuden fasilitaattori, evoluutiobiologi ja tietokirjailija **Tuomas Aivelo** pohtivat uusien tartuntatautien syntyä, ihmisen ja ympäristön suhdetta sekä tuleviin pandemioihin varautumista.

Heidän mukaansa pandemioiden riskiä lisäävät matkustaminen, elinympäristöjen pirstoutuminen, ilmaston lämpeneminen ja ravinnon tehotuotanto. Valtaosa ihmistä uhkaavista uusista tartuntataudeista on eläimistä ihmisiin siirtyviä zoonooseja. Elinympäristöjen kaventuessa eläimet joutuvat ahtaalle ja villieläimet ovat entistä enemmän tekemisissä ihmisten ja kotieläinten kanssa. Uhkaa ei kuitenkaan torjuta hävittämällä villieläimiä. Tautien hillinnän kannalta aivan oleellista on ehkäistä elinympäristöjen pirstoutumista ja villieläinten elintilan kapenemista.

Monimuotoinen eliökunta suojaa ihmistä. Biodiversiteetin eli luonnon monimuotoisuuden häviäminen on tutkijoiden mukaan merkittävä riski yhteiselle terveydellemme. Mitä monimuotoisempi eliökunta on, sitä paremmassa turvassa olemme. Seppo Meren mukaan luonnon mikrobeille altistuminen ja suoliston monimuotoinen bakteerikanta kehittävät immuniteettia. Jos etenkin lapsuudessa ja nuoruudessa altistuu mikrobeille, immuniteetti muodostuu laajakirjoiseksi. Suoliston

bakteerikannan monimuotoisuuden puutteella on havaittu olevan yhteys muun muussa syöpiin ja masennukseen.

Kaupungeissa luonnon monimuotoisuus ja altistuminen luonnon mikrobeille on vähäisempää ja siten myös esimerkiksi allergioita on enemmän kuin maaseutuasujien keskuudessa. Meren mukaan siedätyskyvyn ylläpito on tärkeää. Siten pienikin monimuotoinen lähiluontoplänttі voi olla tärkeä niin asukkaiden terveyden kuin luonnon monimuotoisuudenkin näkökulmasta. Tämä tulisi ottaa kaupunkisuunnittelun lähtökohdaksi. Kansalaisille foorumin tutkijat suosittelivat vahvassa yhteisymmärryksessä lihansyönnin vähentämistä, kasvisten kasvattamista ja käsien laittamista multaan.

Poikkeustila voi olla uusi normaali

Koronakevät osoitti viheralueiden tärkeyden. Kun teatterit, kuntosalit ja ostosparatiisit olivat kiinni, kaupunkilaiset säntäsivät kaupunkiluontoon. Paikoin viheralueet olivat jopa ruuhkautuneita ja turvavälien noudattaminen vaikeaa. Tulisiko tiivistyvän kaupungin mitoitusperusteena olla riittävän väljät mahdollisuudet lähiluonnosta nauttimiseen? Samalla lähiluontoon kohdistuva kulutuspaine tasaantuisi.

Mitä korona-aika on sitten tähän mennessä opettanut? Ainakin sen, että ihmiskunta pystyy nopeasti muuttamaan toimintatapojaan. Koronaeristyksessä niin maa-, vesi- kuin lentoliikenne lähes pysähtyivät ja ilmakehää lämmittävät päästöt vähenivät tuntuvasti. Ilmanlaatu sekä paikoin myös vedenlaatu paranivat huomattavasti. Yhteisen vihollisen edessä ihmiskunnan yhteistyö sujui hyvin ja ripeästi.

Useiden asiantuntijoiden mukaan koronan terveydelliset ja taloudelliset vaikutukset ihmiskunnalle ovat selkeästi pienemmät kuin ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen. Eikä korona välttämättä jää viimeiseksi pandemiaksi. Poikkeustila voi olla uusi normaali, johon niin yhdyskunnan kuin rakennussuunnittelun on vastattava.

Pekka Hänninen

Helsingin Eko-Viikissä lapset voivat työntää kätensä multaan ja vahvistaa näin immuniteettiaan.

PEKKA HÄNNINEN

Architects Declare Finland lanseerattiin

Suomalaiset arkkitehdit ja maisema-arkkitehdit liittyivät maailmanlaajuiseen julistukseen ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden puolesta.

Architects Declare Finland polkaistiin virallisesti käyntiin lanseeraustapahtumassa 12.6. Tapahtuma järjestettiin verkossa Google Meet -alustalla.

Julistuksessa sitoudutaan muun muassa lisäämään ilmastotietoisuutta arkkitehtitoimistojen asiakkaiden ja muiden rakennusalan toimijoiden keskuudessa, pidentämään rakennusten elinkaarta ja arvioimaan uusia hankkeita ilmastovaikutusten näkökulmasta.

"Hiilineutraaliuden saavuttaminen vaatii saumatonta yhteistyötä organisaation kaikilla tasoilla. Ilmastonmuutoksen vastainen työ ei ole riippuvainen yhdestä ohjelmasta, ihmisestä tai tilanteesta – sen tulee olla kaiken kattava näkökulma, asenne ja prioriteetti ihan jokaiselle", Helsingin pormestari **Jan Vapaavuori** sanoi videotervehdyksessään.

Ilmastoliikehdintää ja tiedonjakoa

Britanniasta toukokuussa 2019 alkanut Architects Declare kasvoi ensimmäisenä vuonnaan globaaliksi liikkeeksi. Alkuperäisen Britannian julistuksen on tähän mennessä allekirjoittanut yli 900 arkkitehti- ja maisema-arkkitehtitoimistoa. Eri maiden liikkeet yhdistävässä Construction Declares -julistuksessa on mukana 23 maata ja maailmanlaajuisesti yli 5 000 toimistoa.

Kesäkuisessa lanseeraustilaisuudessa puheenvuoron sai **Andrew Waugh** (Waugh Thistleton Architects) UK Architects Declaren ohjausryhmästä.

"Kestävyyden ei pidä olla perifeeristä toimintaa, sen pitää olla arkkitehtuurin, rakentamisen ja kehityksen kiinteää ydintä", Waugh painotti.

Julistus sai alkunsa halusta luoda arkkitehtien verkosto, jonka kautta voitaisiin yhdessä tuoda esiin huolta ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden hätätilasta. Julistus on jatkumoa ilmastoliikehdinnälle, muun muassa muutamia vuosia sitten aloittaneelle Elokapina-liikkeelle (Extinction Rebellion).

Waugh kertoi, että on ollut antoisaa huomata, kuinka paljon kannustusta asiakkailta ja muulta rakennusalalta on tullut. "Monet ovat ajatelleet samoin, ja nyt olemme päässeet kokoamaan nuo ajatukset yhteen toiminnaksi."

Waughin mukaan tärkeimmäksi on muodostunut tiedonjako mukana olevien tahojen kesken. Allekirjoittajat ovat alusta alkaen kokoontuneet yhteen työpajoihin ja keskustelutilaisuuksiin. Joka toinen kuukausi pidetään tapaamisia kaikkien mukana olevien maiden kanssa. Ensimmäisen vuoden kokemuksista tehtiin tänä keväänä kysely, joka lähetettiin kaikille allekirjoittaneille Britanniassa. Vastauksia on tarkoitus jakaa verkossa kaikkien nähtäville.

Kestävämmän maailman puolesta

Suomen julistuksen perustaja-allekirjoittajina oli 17 toimistoa. Ensimmäisen viikonlopun aikana allekirjoittaneiden määrä tuplaantui. Elokuun alussa allekirjoituksia oli jo 128 taholta, jotka edustavat laajasti alan asiantuntijuutta. Yhteydenpidon ja tiedonkulun helpottamiseen on perustettu Architects Declare Finlandin Facebook-sivu sekä sähköpostiryhmä.

"On aika luoda Suomen toiminnalle oma toimintaympäristö. Vaikka käytännön toteutus eri maissa vaihtelee, yhteistä kaikkialla on mukaankutsuvuus ja inklusiivisuus, rohkaisu ja edistäminen. On tärkeää, että toiminnassa mennään tekeminen edellä, matalalla kynnyksellä", totesi **Tuula Tuomi** (ATL) Architects Declare Finlandin ohjausryhmästä.

"Toiminta voi olla spontaania tai järjestettyä, osallistuminen tiedonjakoa, keskustelua, kysymistä ja yhdessä vastausten löytämistä. Allekirjoittaneet arkkitehdit voivat lopulta haastaa koko rakentamisen alan", Tuomi jatkoi.

Lanseerauksessa eräät julistuksen allekirjoittaneet toimistot kertoivat, miksi on ollut tärkeää lähteä mukaan.

"Koko yhteiskunta, arkkitehtuuri mukaan lukien, on murrostilassa. Meidän täytyy alkaa visioida, opetella ja normalisoida uusia toimintatapoja ja päämääriä, mikä tulee tietenkin olemaan haastavaa", sanoi **Meri Wiikinkoski** (VAPAA Collective).

Kuten Andrew Waugh sanoi, alan on tärkeää tarkastella käytettäviä rakennusmateriaaleja ja niiden kestävyyttä.

Kristiina Kuusiluoma (Collaboratorio) pohti, kuinka ihmiskuntaa yleensä syytetään liiasta materian rakastamisesta:

”Ehkä kysymys onkin siitä, että emme rakasta materiaa tarpeeksi. On oleellista pohtia, miten pääsisimme eroon ylikulutuksesta ja mitä valintoja teemme: Tarvitseeko rakentaa? Jos rakennamme, mistä rakennuksemme koostuvat? Mitä vaikutuksia niillä on ympäristöön?”

Jotta aihe ei jäisi vain puheeksi, tarvitaan konkreettisia ja nopeita toimia sekä hyviä esimerkkejä edesauttamaan muutosta.

”Asioiden todellinen edistäminen ei onnistu yksin eikä mutuilulla. Tarvitaan tiukkoja faktoja, hyviä kokemuksia ja numeroita”, summasi **Arto Ollila** (AOR Arkkitehdit).

Mette Turtola

Julistukseen voi tutustua osoitteessa fi.architectsdeclare.com.

> Kestävyyden ei pidä olla perifeeristä toimintaa, sen pitää olla arkkitehtuurin, rakentamisen ja kehityksen kiinteää ydintä.
> – Andrew Waugh

SAINT-GOBAIN

Autamme rakentamaan erinomaisia elinympäristöjä ja parantamaan elämänlaatua.

www.saint-gobain.fi

SAINT-GOBAIN

NINA KELLOKOSKI / ARKKITEHTUURIMUSEO

> Haluan edistää kulttuurialan työn avulla niin kaupungin elinvoimatekijöitä kuin hyvinvointiakin.

Reetta Heiskanen Helsingin kaupunginmuseon johtoon

Helsingin kaupunginmuseon museonjohtajan virassa aloittaa syksyllä 2020 filosofian maisteri Reetta Heiskanen. Tällä hetkellä hän toimii väliaikaisena museonjohtajana Arkkitehtuurimuseossa.

Helsingin kaupunki haki museonjohtajan tehtävään näkemyksellistä kulttuurialan asiantuntijaa, joka museon henkilöstön kanssa mahdollistaisi Suomen toiseksi suosituimman museon kehitystä ja kukoistusta myös tulevaisuudessa. Kaupunginmuseota vuodesta 2003 luotsannut **Tiina Merisalo** siirtyi huhtikuussa Museoviraston pääjohtajaksi.

Reetta Heiskanen on valmistunut filosofian maisteriksi Helsingin yliopistosta vuonna 2006. Hän on toiminut vuorovaikutussuunnittelijana Helsingin kaupunkiympäristön toimialalla ja näyttelykoordinaattorina Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa. Heiskasella on kattavaa työkokemusta näyttely- ja yleisötyön suunnittelusta ja toteutuksesta. Hänen osaamisessaan painottuu laaja-alainen yleisjohtamiskokemus sekä museon toiminnan, talouden ja henkilöstön menestyksekäs johtaminen.

”Helsingin kaupunginmuseossa toiminnan keskiössä ovat asiakkaat ja kehityksen tekijöinä koko henkilöstö. Tämän lähtökohdan huomioiden Reetta Heiskasen osaaminen tukee erinomaisella tavalla museon tulevaisuuden menestystä. Hän on näkemyksellinen johtaja, jolla on oivallinen kyky konkretisoida Helsingille keskeisiä strategisia teemoja – kuten osallisuutta, saavutettavuutta ja vetovoimaisuutta – museotyöllä edistettäviksi rohkeiksi ideoiksi”, toteaa Helsingin kulttuurijohtaja **Mari Männistö**.

”Helsingin kaupunginmuseossa yhdistyy kaksi intohimoani: museotyö ja kaupungit. Haluan edistää kulttuurialan työn avulla niin kaupungin elinvoimatekijöitä kuin hyvinvointiakin. Kollegana olen oppinut arvostamaan Helsingin kaupunginmuseon asiantuntevaa henkilökuntaa sekä museon hienoa brändiä, joten tältä pohjalta on hyvä jatkaa”, iloitsee Reetta Heiskanen.

”Museotyön tavoitteissa korostuu demokratian, saavutettavuuden ja vuorovaikutuksen merkitys museon perinteisten tehtävien rinnalla. Näen, että myös museossa on tärkeää jatkaa työtä muun muassa digitalisaation ja ilmastokysymysten sekä sosiaalisesti kestävän kehityksen parissa”, Heiskanen jatkaa.

Helsingin kaupunginmuseon kokoelmissa on noin miljoona valokuvaa ja 450 000 esinettä. Museo vaalii kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja ympäristöjä sekä toimii Keski-Uudenmaan alueellisena vastuumuseona.

4.–6.9.2020

Katso ohjelma:
www.openhousehelsinki.fi

Open House Helsinki

PUHUTTUA

Heinäkuussa arkkitehtuurikilpailujen tavoitteista sukeutui pieni keskustelu *Helsingin Sanomien* mielipidepalstalla. Kuun lopulla haastateltiin 70 vuotta täyttänyttä rakennussuojelun asiantuntijaa Maire Mattista.

HELSINGIN SANOMAT 28.6.2020

Lapinlahden sairaala-alueen selvityshenkilöksi tarvitaan puolueeton taho.

Kilpailun arviointiryhmä valitsi ehdotuksemme *Lapinlahden kevät* kilpailun voittajaksi yksimielisesti. Tuomaristo totesi, että ehdotus täyttää kilpailuohjelman vaatimukset hyvin, ja nosti esiin muun muassa vanhoja rakenteita kunnioittavan restaurointisuunnitelman, alueen julkisen toiminnan jatkumisen ja onnistuneen liikenneratkaisun. – – Tässä kilpailussa meille arkkitehdeille jaossa ei ollut rahallista palkintoa, vaan palkintona oli toteutettava hanke. Emme ole voineet vaikuttaa kilpailun sääntöihin, kilpailuehdotusten määrään, saati sitten toisen kilpailijaryhmän päätökseen jättäytyä sivuun loppumetreillä", kirjoittivat **Marianna Heikinheimo**, **Paul Thynell** ja **Anis Souissi**.

HELSINGIN SANOMAT 14.7.2020

Arkkitehtuurikilpailut ovat usein kallista uhkapeliä.

Tuomo Hahl ja **Paula Huotelin** (*HS* Mielipide 9.7.) tavoittelevat lisää arkkitehtuurikilpailuja parhaiden suunnitteluratkaisuiden etsimiseksi. Parhaalla laadulla tai kaikki mielipiteet huomioon ottavalla suunnitelmalla ei tee mitään, jos sille ei löydy toteuttajaa. – – Arkkitehtuurikilpailuiden finaaliehdotuksille olisi hyvä etsiä toteuttajakandidaatit viemään ne loppuun suunnittelijoiden kanssa. Samalla saataisiin ehdotuksille hintahaarukka ja jopa toteuttaja. Myös suunnittelu- ja toteutuskilpailuita olisi hedelmällistä kehittää kohti kumppanuuksia", **Tero Vanhanen** kirjoitti.

HELSINGIN SANOMAT 9.7.2020

Arkkitehtuurikilpailuilla etsitään parasta mahdollista suunnitteluratkaisua.

Toisin kuin kirjoituksessa mainittiin, alueen kilpailutuksessa ei käytetty kaksivaiheista arkkitehtuurikilpailua. Menettely oli tyypillinen kiinteistökauppaan tähtäävä tarjouskilpailu, jossa tarjouksia voidaan vertailla hinnan lisäksi toiminnan sisällön, tarjoajan esittämän suunnitteluratkaisun, vakavaraisuuden ynnä muiden seikkojen pohjalta. – – Yhdistetty suunnittelu- ja toteutuskilpailu sopii parhaiten selvästi rajattuihin asemakaavallisesti valmiisiin kohteisiin. Erityisen vaativissa kohteissa tällaiset yhdistetyt kilpailut näyttävät lähes poikkeuksetta johtavan muutamaan tai vain yhteen tarjoukseen sekä monitahoisiin ongelmiin", kirjoittivat **Paula Huotelin** ja **Tuomo Hahl**.

HELSINGIN SANOMAT 27.7.2020

Suomalaisia vaivaa kotipaikkasokeus, sanoo rakennussuojelun asiantuntija Maire Mattinen.

Maire Mattinen on tehnyt käytännöllisesti katsoen koko uransa rakennussuojelun parissa johtotehtävissä Museovirastossa ja Suomenlinnan hoitokunnassa. Kiinnostus alkoi jo opiskeluaikoina 1970-luvulla. Mattinen teki diplomityönsä puukaupunkien suojelusta, esimerkkinä Nurmes. – – 'Joskus tuntuu, että Suomessa on jonkinlainen kotipaikkasokeus. Ei nähdä oman lähiympäristön arvoa ennen kuin ulkopuolinen tulee sen kertomaan', hän sanoo. 'Ja mitä lähempänä rakennusten historia on, sitä vähemmän sitä arvostetaan. Nyt aliarvostus koskee 1980- ja -90-lukujen rakennuksia, joita puretaan urakalla', hän murehtii. – – 'Betonitalon purkaminen jos mikä on kestävän kehityksen vastaista. Kannattaisi tarkkaan miettiä, mitä voidaan korjata. Jo betonin tuottaminen on kallista. Purkukypsäksi arviointi on usein täyttä mielivaltaa. Ja hometaloksi pystyy osoittamaan minkä tahansa talon.'"

Rakentaa ja asua naisten ehdoilla

Elokuussa 1981 Tanskassa järjestettiin pohjoismaisten naisten Rakentaa ja asua naisten ehdoilla -kokous, johon osallistui eri alojen edustajia, myös arkkitehteja. Maija Kairamo kirjoitti kokouksesta *au:ssa* 13/1981.

> Yhteiskuntaa on rakennettava ihmisten yhteisyyden ehdoilla.

Kokouksessa todettiin, että kaikissa maissa taloudellisen laman seurauksena sosiaalipalveluja pyritään pienentämään ja asuminen on kallistunut. Myös asukkaiden mahdollisuudet osallistua asuinympäristöään koskeviin päätöksiin ovat puutteelliset. Asukkaiden mahdollisuudet yhteisin voimin auttaa itseään ja toisiaan arkipäiväisten, usein naisten harteille jäävien töiden tekemisessä ovat yhteistilojen puutteellisuuden takia olemattomat.

Muissa Pohjoismaissa on toteutettu joidenkin kuntien, valtioiden tai yksityisten rakentajien toimesta sekä osuuskuntien ja asukkaiden itsensä omatoimisuudella eritasoiseen yhteistyöhön perustuvia kollektiiveja alkaen yksinhuoltajien yhteisasunnoista suuriin, osittain oman tuotannon varassa eläviin työyhteisöihin saakka.

Automaation ja tietotekniikan yleistyessä yhteiskunnassa on odotettavissa muutoksia, joiden seurauksena työvoiman tarve vähenee. On jo nähtävissä merkkejä, että erityisesti naiset joutuvat pois ansiotyöstä. Kuitenkin odotettavissa oleva muutos voitaisiin toteuttaa lyhentämällä työpäivän pituutta, jolloin asumisen piirissä tapahtuvaan työhön, lastenkasvatukseen ja vanhusten huoltoon, taloustyöhön ja kulttuurityöhön jäisi kaikille enemmän aikaa. Tätä työtä ei oteta huomioon kansantaloustilastoissa, mutta se on kuitenkin työvoiman uusintamisen ja kulttuurin kehittämisen kannalta vähintään yhtä tärkeätä kuin elinkeinoelämän piirissä tapahtuva tavaratuotanto.

Kokouksen julkilausuma

Kokous oli järjestetty Pohjoismaiden neuvoston tuella ja se antoi seuraavan julkilausuman:

"Kokouksemme aiheena on ollut yhteistyö asuinympäristöissä esimerkkien ja toteutusten valossa. Olemme keskustelleet tulevaisuustoiveistamme. Ne ovat usein samankaltaisia ja tunnemme ne yhteisiksi. Ihmiskunnan on tulevaisuudessa ratkaistava erimielisyydet ilman sotaa. Tuemme niitä naisia, jotka tekevät työtä aseistariisunnan ja rauhan puolesta. Tulevaisuudessa tekniikan on oltava ihmisen apuväline eikä teknistä kehitystä pidä tavoitella sen itsensä vuoksi. Yhteiskuntaa on rakennettava ihmisten yhteisyyden ehdoilla. Kaikkien tulee osallistua päätöksiin ja heidän suhteensa yhteiskuntaan tulee olla turvallinen. He voivat kehittää persoonallisuuttaan työssään muiden kanssa. Työpäivän lyhentäminen on tämän edellytys."

Me haluamme:

– että uusia asuinrakennuksia rakennetaan ja vanhoja muunnetaan siten, että eriasteiset asukkaiden yhteistyön muodot käyvät mahdollisiksi.

– että tuetaan niitä, jotka yrittävät hoitaa huolto- ja taloustyöt naisten ja miesten yhteistoimin erilaisten yhteisöjen puitteissa.

– että kokeillaan ja kehitetään asuinympäristön itsehallintoa ja lisätään asukkaiden vaikutusvaltaa heitä koskevissa asioissa.

– että asukkaiden tarve käyttää maata ja tilaa entistä enemmän asetetaan etusijalle ennen yksityistä maanomistusta.

– että kokeillaan julkisen hallinnon hajauttamista.

– että lähiympäristö järjestetään siten, että ihmiset voivat tuntea olevansa siinä kotonaan ja siksi tahtovat toimia yhdessä sen kehittämiseksi.

– että ihmisten erilaisia toimintoja sijoitetaan lähiympäristöön ja että pienimuotoista tuotantoa tuetaan. Julkisia palveluja ja laitoksia on hajasijoitettava ja rakennettava sinne missä niitä tarvitaan.

On olemassa oireita siitä, että taloudellisen laman oloissa sosiaalipalvelut siirretään ihmisten omalle vastuulle. Me haluamme, että nämä huoltotehtävät järjestetään asuinympäristössä asukkaiden, asiantuntijoiden ja yhteiskunnan yhteisin voimin. Tarvitaan esikuvia erilaisista elämänmuodoista – kollektiivitalo on yksi esimerkki.

Me vaadimme:

– ansiotyöpäivän lyhentämistä

– oikeutta vaikuttaa hallintoon ja suunnitteluun

– että luodaan rakenteelliset edellytykset ja tarpeelliset tilat yhteistoiminnalle.

RIIKKA KUITTINEN
arkkitehti SAFA

Luottamuksen arvoinen

JANNE-PEKKA MANNINEN

Suomen rakennetussa ympäristössä tapahtuu paljon muutoksia, jotka saavat ihmiset tuntemaan itsensä mitättömiksi.

Opiskeluaikojen työpaikkaani tupsahti kerran mies, joka halusi keskustella käynnistyvästä kaavamuutoksesta lähiympäristössään. ”Vaimo sanoi, että valitetaan siitä, mutta minä ehdotin, että käydään kuitenkin ensin kysymässä, mitä ne suunnittelevat.”

Olen kertonut tarinaa kollegoille hauskana juttuna, esimerkkinä nimby-asenteesta. Nyttemmin ajattelen, että huvittuneisuuteni kertoi pikemminkin omasta naivismistani: ajattelin kaavamuutosta totta kai luotettavana prosessina, jossa parannetaan ympäristöjä ja kaikki voittavat. Siksi miehen ja vaimon epäluuloinen reaktio nauratti.

Sitten opin. Muutimme luonnonkauniiseen paikkaan, makeaan split-level-omakotitaloon jokivarressa. Ajattelin kaivavani varpaani multaan enkä ikinä lähteväni.

Pian lähelle rakennettiin uusi silta, osa kaupungin kehätietä. Melusuojaus toteutettiin yksipuolisena. Meidän puoleltamme suojaus puuttuu, vaikka toisella puolella talot ovat kauempana. Yksipuolinen melukaide aiheuttaa ylärinteeseen hämmästyttävän melunheijastuksen, jota ei siltaa ylittäessään todeksi uskoisi.

> ”Ennakkoasenteena ei voi olla se, että asukkaat valittaisivat turhasta.

Samalla tultiin tehneeksi liikennejärjestelyjä, joissa suositun hää- ja hautajaiskirkon liikenne ohjautui ensin pyörätielle. Kun pyörätie puomitettiin, juhlavieraat päätyivät vanhalle kylätielle, yksikaistaiselle mutta kaksisuuntaiselle kotitiellemme.

Kukaan ei tietenkään tarkoituksella suunnitellut siltaa mahtavaksi äänentoistolaitteeksi. Tien tukkiva kirkkokansakin kulkenee Google Mapsin johdattamana, vaikka pidempikin reitti olisi tarjolla. Erityisen opettavaista on kuitenkin ollut törmätä asenteeseen, jolla ongelmien esille tuomiseen reagoidaan. Lähtökohtaisesti palautteeseen vastataan aina, että ongelmaa ei ole. Totuus on aina paperilla ja selvityksissä, ei suinkaan ihmisten kokemuksissa omasta ympäristöstään tai tilanteeseen perehtymisessä paikan päällä.

Tyrmäävää on ollut todella sisäistää, miten pienet vaikutusmahdollisuudet ihmisillä on lähiympäristönsä laatuun. Naapurustomme on esimerkiksi pyydellyt turhaan lisäämään sillalle puuttuvat nopeusrajoituskyltit. Nyt melumallinnosten viidenkympin alueella ajetaan seitsemääkymppiä. Naapurin sanoin: ”Sitä tuntee itsensä niin mitättömäksi.”

Tapauksemme on kasvukeskuksessa varmasti tyypillinen. Melu ja viheralueiden nakertaminen heikentävät ihmisten ympäristöjä, siinä ei win–win-tilanteisiin päästä. Vastakkain ovat halu viedä rakennushankkeita eteenpäin ja ympäristöjen arvot. Aiheesta on keskusteltu esimerkiksi *Helsingin Sanomien* mielipidepalstalla (13.7.2020): ”Omahyväisesti toimivat asukasryhmät estävät suunnitelmien toteutumisen”, latasi kaupunginvaltuutettu. ”Annetaan innokkaasti ymmärtää, että asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa. Mielipiteitä kyselläänkin, mutta

> Totuus on aina paperilla ja selvityksissä, ei suinkaan ihmisten kokemuksissa omasta ympäristöstään.

niillä ei ole mitään merkitystä, mikäli ne eivät ole päättäjille mieluisia", kirjoitti naantalilainen.

Me keskuksissa asuvat olemme silti onnekkaita. Saamme huonommiksikin muuttuneet kotimme yleensä tappiotta kaupaksi.

Synkempiä ovat epäluottamusta suunnitteluosaamista kohtaan herättävät tarinat muuttotappioalueilta. 50-luvun kouluun tehdään ikkuna- ja ilmanvaihtoremontti, ja parin vuoden kuluttua rakennus on käyttökiellossa ja puretaan. Muuttotappiokunta ei välttämättä saa uutta koulua ollenkaan, ja tappiokierre syvenee. Kuinka samat virheet tehdään yhä uudelleen? Lapsuuden koulun purkaminen tai vähintään tyhjillään seisominen alkaa olla jo sukupolvikokemus.

Mitättömyyden tunnetta aiheuttavat muutokset ympäristössä vähentävät koko suunnittelijakunnan, myös arkkitehtien, arvostusta. Toisaalta uskon, että arvostusta lisäävät uudet paikat, jotka saavat ihmiset tuntemaan itsensä arvokkaiksi. Vaikkapa Oodi ilahduttaa: kas, näin kiva paikka, ihan ilmainen ja juuri minuakin varten.

Vaikka naivismista on syytä luopua, idealismin säilyttäminen on tärkeää. Ammatissa toimimisessa tarvitaan väistämättä uskoa parempaan ympäristöön. Onneksi sinnikkyydellä yleensä kuitenkin on löydettävissä se ratkaisu, jossa kaikkien edut yhdistyvät ja ympäristö todella paranee.

Voisiko mitättömyyden kokemuksia vähentää? Arkkitehtisuunnittelun kaikilla sektoreilla törmää numeroiden valtaan. Määräyksillä voidaan vaatia minimimittoja ja maksimiarvoja, ja taloudellisille näkökohdille on hankkeissa mukana yleensä montakin edunvalvojaa. Asukkaiden kokemus saa totuuden voiman vaikeammin.

Arkkitehdilla pitäisi olla avainrooli ei-mitattavien ympäristöarvojen huomioimisessa. Siihen kuuluu myös asukkaiden mielipiteiden kuunteleminen – vaikka mielipiteet olisivat epätoivottuja, edustaisivat huonoa makua, olisivat ristiriidassa hankkeen talouden kanssa tai muuten vain hämmästyttäisivät. Useimmiten ihmisten mielipiteistä ja ideoista saa paljonkin irti, kun kohtaaminen ja palaute on suunnittelun kannalta oikea-aikaista. Arkkitehti on toki aina hankkeen puolella, mutta ennakkoasenteena ei voi olla se, että asukkaat valittaisivat turhasta. Asukkaiden epäluottamus voi olla aiemmista näennäisen osallistamisen kokemuksista opittua. Osallistaminen on vielä uutta.

Nykyisin ajattelen, että mies ja vaimo olivat ymmärtäneet asiat täsmälleen oikein. Vaikuttamaan pääsee parhaiten mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mahdollisimman suoralla kontaktilla suunnittelijaan. Tämä mahdollisuus tulisi tarjota tasapuolisesti kaikille. Röyhkeimmin huutavan äänen ei pitäisi olla muita arvokkaampi. Esimerkiksi sähköisten palautejärjestelmien hyödyntämiseen asukasideoinnin kanavina tarvittaisiin vain pieniä muutoksia ja koulutuksia palautteisiin vastaajille.

Ajattelen myös, että ensisijaisesti työaikaa ei tulisi käyttää ongelmien kiistämiseen vaan siihen, että pyritään ottamaan ongelma todesta ja reagoimaan siihen. Tarvitaan tahtotila uskoa asukasta ja toimia, jos se on mahdollista. Esimerkiksi meidän nopeusrajoituskylttimme eivät olisi keneltäkään pois tai kustannuskysymys. On kyse asenteesta.

> Valossa kylpevä monikäyttöinen aula tuo Helsinkiin merkittävän uuden sisätilan.

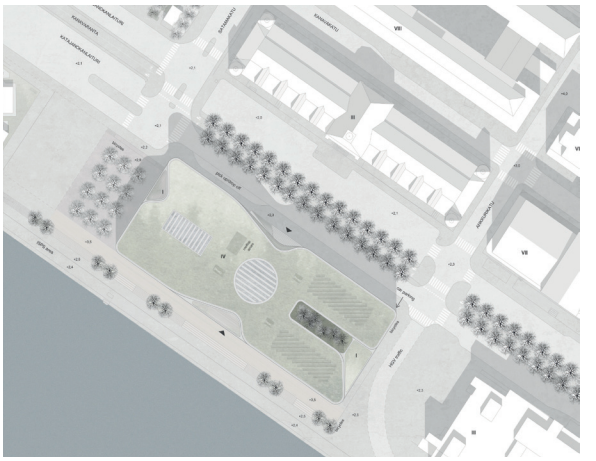

Voittajaehdotus Spring, yläaulanäkymä (ylhäällä), sisänäkymä (keskivasemmalla), asemakaava (keskioikealla) ja ulkonäkymä (alhaalla).

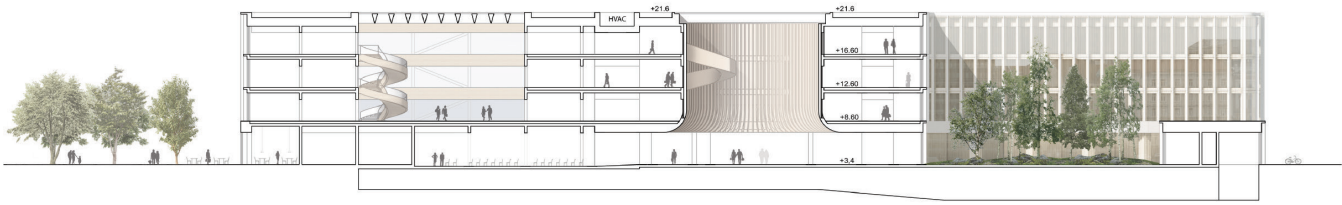

Katajanokalle puhkeaa Silmu

Korkeatasoisen kansainvälisen kutsukilpailun Stora Enson uudesta päätoimipisteestä voitti Anttinen Oiva Arkkitehdit.

Keskinäisen työeläkevakuutusyhtiön Varman ja Stora Enson järjestämässä kilpailussa suunniteltiin korkealuokkainen ja kestävien periaatteiden mukaisesti toteutettava puurakenteinen toimisto- ja hotellirakennus Helsingin Katajanokalle. Kilpailulle annettiin nimeksi *Silmu*. Mukaan kutsuttiin ansioituneita toimistoja: Arkkitehtitoimisto ALA, Anttinen Oiva Arkkitehdit ja PES-Arkkitehdit Suomesta, White Arkitekter Ruotsista, Snøhetta Norjasta ja Shigeru Ban Architects Japanista.

Kaikki ehdotukset olivat korkeatasoisia. Tehtävän vaikeutta kuitenkin osoittaa se, että kaupunkikuvallisen äänensävyn, arkkitehtonisen ilmeen, puurakentamistekniikan, toiminnan ja muuntojoustavuuden synteesi onnistui kirkkaasti vain voittajatyössä.

Osa päivittyvää kaupunki- ja merijulkisivua

Ainutlaatuinen paikka Katajanokalla tarjoaa näkymiä merelle ja Helsingin keskustaan. Rannan risteilylaituri säilyy toistaiseksi aidattuna turva-alueena, mutta uudisrakennus avautuu meren puolelle terassivyöhykkeenä. Tulevaisuudessa aluetta kehitetään osana Eteläsataman kävely-ympäristöä.

Hankkeeseen kohdistuu suuria odotuksia, koska rannan ensimmäisenä uutena rakennuksena se määrittää Katajanokan päivittyvän kaupunkijulkisivun luonnetta. Lisäys kansallismaisemaan vaatii ymmärrystä ja taitoa. Kilpailussa rakennuksen sovittaminen tasapainoisesti Helsingin empirekeskustan merijulkisivun jatkoksi onnistui löytämällä aineisto ympäristöstä ja sen historiasta.

Käyttäjä toivoi toimistokseen puurakennusta **Alvar Aallon** ikonisten tilojen jälkeen, mikä asetti riman korkealle. Hankkeen lähtökohtia olivat työn muutoksen edellyttämä tilojen toiminnallinen joustavuus ja investointi rakennuksen elinkaaren aikaiseen laatuun. Ehdotusten kestävimmät toiminnalliset ratkaisut perustuivat muunteluun, joka on mahdollista toteuttaa rakennuksen perusmuotoa tukevan rakennejärjestelmän puitteissa. Näistä lähtökohdista voittanut ehdotus oli löytänyt toimivan konseptin.

Tietä puunkäytön tulevaisuudelle

Kilpailun voittajaksi nousi aivan arvioinnin alusta lähtien ehdotus *Spring*. Voittajanimimerkin takaa paljastui Anttinen Oiva Arkkitehdit, **Selina Anttinen** ja **Vesa Oiva** työryhmineen. AOA todisti kotimaisen arkkitehtisuunnittelun olevan kansainvälistä tasoa. ▶

Spring, leikkaus (ylhäällä) ja näkymä (alhaalla).

Voittajatyö jatkaa kauniisti ja tasapainoisesti Esplanadilta Katajanokalle ulottuvien vaaleiden kaupunkitalojen rintamaa modernin arkkitehtuurin keinoin. Ehdotus sovittautuu yksinkertaisten ja oivaltavien eleiden avulla Katajanokan korttelirakenteeseen ja luo visuaalisen jalustan Katajanokan kattojen veistokselliselle maisemalle. Polveileva julkisivu merkitsee sisäänkäynnit ja erottelee rakennuksen hahmon osiin. Pyöreät nurkat liittävät sen viereisten rakennusten pehmeisiin muotoihin, jotka toistuvat muuallakin Katajanokan arkkitehtuurissa.

Julkisivun poimut avaavat näkymiä sisätiloista kaupunkiin läpi terassien taipuvien pintojen. Alueen merkkirakennukset löytyvät näkymien kehyksistä. Arkkitehtuuri tulkitsee rakkautta luontoon persoonallisesti. Rakennuksen ilme elää vuorokauden rytmissä, puurakenteet nousevat esiin illan valossa.

Puunkäytön massiivisuus on olennainen osa rakennuksen arkkitehtuuria ja tukee samalla paloturvallisuuden vaatimuksia. Valokatteiset tilat ovat hengästyttäviä. Näkymä avoimen läpikuljettavan pääaulan katosta muistuttaa etäisesti Stora Enson logoa. Valossa kylpevä monikäyttöinen aula tuo Helsin-

Kunniamaininnan saanut Beacon, ulkonäkymä (ylhäällä), sisänäkymä (alavasemmalla) ja asemakaava (alaoikealla).

Palkitut

Voittaja *Spring*
Anttinen Oiva Arkkitehdit
Tekijät: Selina Anttinen, Vesa Oiva
Työryhmä: Teemu Halme, Lauri Virkola, Tomi Itäniemi, Annamari Vesamo, Anni Nokkonen, Saara Linden, Jaakko Viertiö, Jussi Kalliopuska
Asiantuntijat, Sweco Rakennetekniikka: Antti Vilén, Maija Tiainen, Jukka Sammi, Daniel Ligocky
Nomaji maisema-arkkitehdit: Varpu Mikola, Laura Tuorila
Granlund: Jari Hotakainen, Ulla Nykter
A-insinöörit: Mikko Kylliäinen
Wood Expert: Janne Manninen
Sitowise: Seppo Karppinen
Stoltmallit: Klaus Stolt
Tekstit: Markus Lähteenmäki

Kunniamaininta *Beacon*
White Arkitekter

Kunniamaininta *Rantametsä*
PES-Arkkitehdit

kiin merkittävän uuden sisätilan. Rakennuksen vahva identiteetti tukee sen käyttötarkoituksia.

Ehdotus ratkaisi suunnittelutehtävän kokonaisvaltaisesti. Rakennus liittyy arkkitehtuurimme perinteeseen ja osoittaa tietä nykyaikaisen puunkäytön tulevaisuudelle osana kaupunkiemme kestävää rakentamista.

Tuomaristo antoi lisäksi kaksi kunniamainintaa. Ehdotuksessa *Beacon* tekevät vaikutuksen arkkitehtuurin lämpö ja rakenteen tektonisuus. Ehdotus *Rantametsä* taas on taidokas, vahva ja hentoilmeinen.

Samuli Miettinen

> Voittaneessa ehdotuksessa rakennuksen ilme elää vuorokauden rytmissä, puurakenteet nousevat esiin illan valossa.

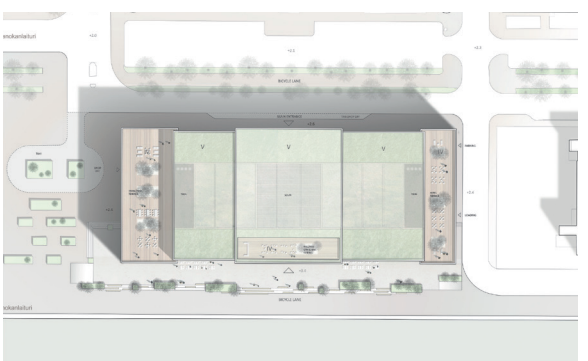

Kunniamaininnan saanut Rantametsä, ulkonäkymä (ylhäällä), asemakaava (alavasemmalla) ja sisänäkymä (alaoikealla).

Palkintolautakunta

Varma: Ilkka Tomperi, kiinteistösijoitusjohtaja (pj.); Sari Raunio, kiinteistökehitysjohtaja
Stora Enso: Ville Hietalahti, johtaja, konsernin riskienhallinta ja Suomen kiinteistötoiminnot; Antto Kauhanen, liiketoiminnan kehityspäällikkö
Helsingin kaupunki: Anni Sinnemäki, apulaispormestari; Janne Prokkola, yksikön päällikkö, asemakaavoitus; Marja Piimies, asemakaavapäällikkö, asemakaavoitus; Marjaana Yläjääski, johtava arkkitehti, asemakaavoitus
SAFA-tuomari: Samuli Miettinen, arkkitehti SAFA
Sihteeri: Ilkka Niukkanen, arkkitehti, Haahtela Yhtiöt

Perusteelliset tekijätiedot ja arvostelupöytäkirja löytyvät SAFAn kilpailusivuilta.

> Lähtökohtana oli alkuperäisen puu-empire-kaupungin asemakaavan elementtien hyödyntäminen uudella tavalla.
> – Anni Saviaro

Opiskelijoilta raikkaita ideoita Kemiin

Ideakilpailussa tavoitteena oli viihtyisä ja toiminnallisesti rikas keskusta.

Kemin kaupunki järjesti arkkitehtiopiskelijoille suunnatun ideakilpailun Kemin keskustan kehittämiseksi. Tehtävänä oli ideoida Täiköntorin ja asemanseudun alueen kehittämis- ja täydennysrakentamismahdollisuuksia laaditun suunnitteluohjeen ohjaamana. Kemin keskustan keskeisimmät alueet eivät nykyisellään vastaa kaupunkikuvaltaan käsitystä kaupungin käyntikortista.

Kilpailusta haettiin ideoita, jotka soveltuvat Kemin kokoisen kaupungin kaupunkikuvaan ja sen erityispiirteisiin. Lisäksi odotettiin ratkaisuja kulkuyhteyksiin erityisesti torin ja asemanseudun välillä sekä ideoita julkisen ulkotilan, piha-, katu- ja torialueiden elävöittämiseksi.

Tehtävänä oli myös torin laidalla sijaitsevan korttelin toiminnallinen kehittäminen kulttuuri- ja palvelukortteliksi. Kilpailualueella sijaitsee useita vajaakäytöllä olevia kiinteistöjä, joiden toimintaa toivottiin ideoitavan. Rautatieaseman seutua toivottiin kehitettävän asumispainotteiseksi matkakeskustaksi.

Voittajaehdotus Palokujat, näkymä (ylhäällä) ja viherkortteli (alhaalla).

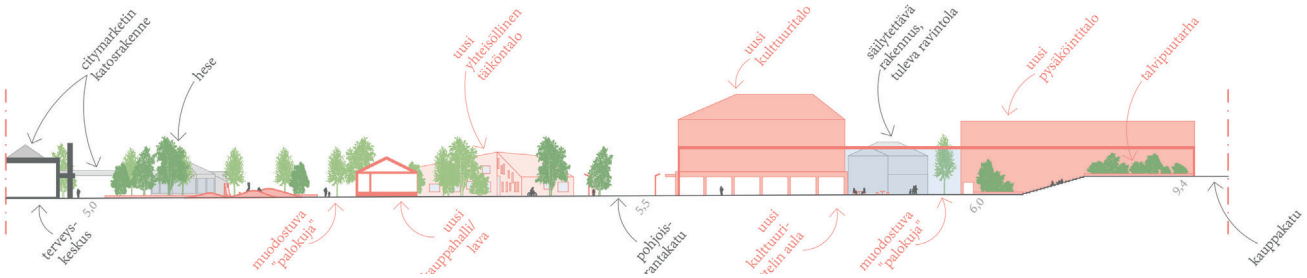

Sopivaa mittakaavaa etsimässä

Kilpailuun osallistui 24 ehdotusta, joista 21 hyväksyttiin arvosteluun. Joukossa oli paljon hyviä töitä, ja kilpailusta saatiin kiinnostavia vaihtoehtoja tulevaisuuteen. Joitakin ehdotuksia vaivasi suurkaupungin mittakaava. Siihen olisi auttanut alueeseen tutustuminen paikan päällä, mikä oli kevään aikana hankalaa matkustusrajoitusten ja -suositusten vuoksi.

Kilpailutehtävä ei ollut helppo. Kaupunkitilojen – torien, katujen, aukioiden ja puistojen – suunnittelu vaati hienovireistä mittakaavan tajua. Ehdotukset antoivat tuomaristolle pohdittavaa: Minkä kokoinen tori tai aukio olisi sopiva juuri Kemiin? Miten tilan tulisi rajautua, mihin suuntaan avautua?

Parhaimmillaan suunnitelmissa oli mittakaavallisesti pieneen kaupunkiin sopivia ratkaisuja. Niissä oli saavutettu hyviä kaupunki- ja korttelitiloja kohtuullisella rakentamisella. Kemissä asuntorakentamisen vuosittainen volyymi on pieni, joten aluekokonaisuuksien rakentuminen on hidasta. Jokainen uusi rakennus ja sen sijainti on strategisesti merkittävä. Tuomaristo arvosti myös ehdotuksia, joissa oli huomioitu matkailu ja vuodenajat.

Uusia ratkaisuja vanhoilla konsteilla

Ensimmäinen palkinto annettiin ehdotukselle *Palokujat*. Sen lähtökohdiksi on otettu Kemin vanha empirekaupunkirakenne ja sen tyypilliset rakennuspalikat: selkeästi rajautuvat korttelirudut, korttelien sisäiset palokujat, pitkät aksiaaliset linjat ja tilaa jakavat puurivistöt. Vanhoilla konsteilla on saatu aikaan raikkaita ratkaisuja. ”Suunnitelman lähtökohtana oli alkuperäisen puu-empirekaupungin asemakaavan elementtien hyödyntäminen uudella tavalla”, **Anni Saviaro** kertoo voittajaehdotuksestaan.

Työn kantava idea on suunnittelualueen keskeiset korttelit läpäisevä reitti, palokuja. Se yhdistää Täiköntorin, kulttuurikorttelin ja täydennysrakennettavan asuinkorttelin. Erityisen toimiva palokuja on kulttuurikorttelin kannalta: se houkuttelee ihmisvirran korttelin sisälle ja jakaa korttelin sopivan kokoisiin osioihin asumista, kulttuuria, majoituspalveluita ja kauppaa ajatellen. Maanpinnan tasoeroa hyödyntävä korttelin sisäaula on kiinnostava ja talvikaupungissa tärkeä kohtaamispaikka. Asuinkorttelissa palokuja toimii klassisemmalla tavalla korttelitilaa jäsentäen. ▶

Palokujat, leikkaus (ylhäällä) ja yleissuunnitelma (alhaalla).

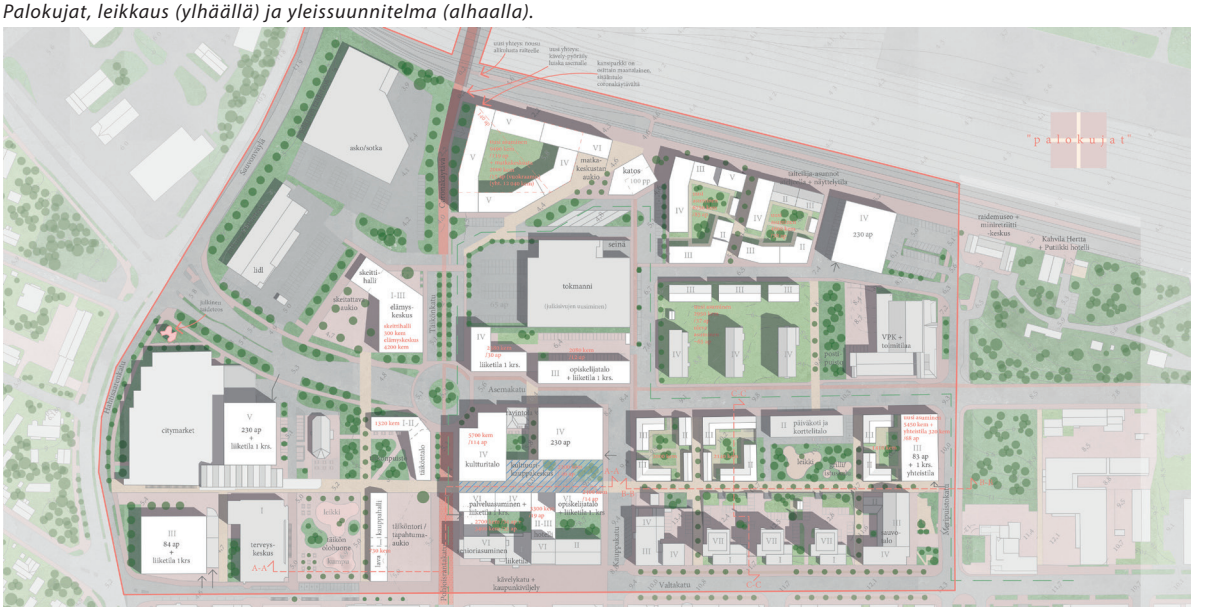

Jaettu 2. palkinto: Suma, näkymä ja pohja (alhaalla).

Jaettu 2. palkinto: Esirippu, näkymä ja suunnitelma (alhaalla).

> Toinen sija jaettiin ehdotuksille *Esirippu* ja *Suma*.

Palkitut

1. palkinto *Palokujat*
Tekijä: Anni Saviaro, Oulun yliopisto
Avustaja: Panu-Petteri Kujala, Oulun yliopisto

Jaettu 2. palkinto *Esirippu*
Tekijät: Essi Nisonen, Joona Lukka, Tampereen yliopisto

Jaettu 2. palkinto *Suma*
Tekijät: Kaisla Rahkola, Joona Heikkilä, Ella Kaira, Aalto-yliopisto

Lunastus *Uutta linjaa*
Tekijät: Emmy Hömppi, Joonas Mölsä, Lasse Tikkamäki, Aalto-yliopisto

Kunniamaininta *Naava*
Tekijä: Mari Birling, Aalto-yliopisto

Kunniamaininta *Kullero*
Tekijät: Hannu Lahtinen, Pyry Teperi, Oulun yliopisto

Kunniamaininta *Bon Voyage*
Tekijä: Jens Regårdh, Aalto-yliopisto

”Ehdotuksen keskiössä olevat empirekaavan puukorttelien palokujat toimivat suunnitelmassa uusina kävelijän ja pyöräilijän reitteinä ja luovat kaupunkiin pienempää mittakaavaa vastapainoksi Kemin leveille kaduille. Suunnitelma pyrkii tuomaan siten esiin myös Kemin puukorttelien häviämässä olevaa historiaa”, Saviaro kuvailee.

Voittajaehdotuksessa olemassa olevia rakennuksia on purettu maltillisesti ja niille on ideoitu onnistuneesti uusia käyttöjä. ”Tärkeää suunnitelmassa on olevien suurien kortteleiden pilkkominen pienempiin osiin, mikä luo kävelijöille miellyttävämpää ympäristöä, sekä olevan rakennuskannan säilyttäminen osana muuttuvaa ympäristöä”, Saviaro jatkaa. Suunnitelma on luonteva ja toteuttamiskelpoinen, ja se sopii Kemiin. Palokujat voisivat olla empirekaupungin vastaus keskusteluun autokaupungista ja kävelykaupungista. Täysin kevyelle liikenteelle rajatut yhteydet sijoitettaisiin kortteleiden sisään, jolloin kadut säilyisivät joustavasti kaikkien liikennemuotojen käytössä.

Toinen sija jaettiin ehdotuksille *Esirippu* ja *Suma*. *Esirippu* sai kiitosta sen arkkitehtonisesti korkeatasoisesta kokonaisotteesta sekä matkailijan näkökulman huomioimisesta. *Suma* sisältää kilpailun onnistuneimman torin, ansiokkaasti sijoitetun matkakeskuksen ja idean puistosta asema-alueella.

Lisäksi lunastettiin ehdotus *Uutta linjaa* liikenteellisesti ja toiminnallisesti erinomaisten ratkaisujen ansiosta.

Kunniamaininnat jaettiin kolmelle työlle, joista kunkin nosti maininnan arvoiseksi jokin erityinen vahvuus. Tuomaristo arvosti ehdotuksen *Bon Voyage* taitavasti suunniteltua kävely-ympäristöä. *Kulleron* vahvuus oli sen hallittu korttelinmuodostus matkakeskuskorttelissa ja kulttuurikorttelissa. *Naavassa* innoitti sen omaperäinen tapahtuma-aukio ja toisaalta tasapainoinen korttelirakenne.

Virve Väisänen

Palkintolautakunta

Kemin kaupunki: Jukka Feodoroff, elinkeinopäällikkö; Jukka Vilén, kansliajohtaja; Saija Alakare, kaavoitusarkkitehti; Kaisa-Mari Immonen, kaupunginarkkitehti
TREA Team for Resilient Architecture:
Hanna Kuivalainen, arkkitehti SAFA
SAFA-tuomari: Virve Väisänen, arkkitehti SAFA
Sihteeri: Aleksi Rastas

Lunastettu ehdotus Uutta linjaa sekä kunniamaininnan saaneet Naava, Bon Voyage ja Kullero (ylhäältä alas).

Voittajaehdotus Ihop, sisäpiha (ylhäällä), pohja (alla vasemmalla) ja ilmakuva (alla oikealla).

Ikkunanäkymä (ylhäällä) ja aulanäkymä (alhaalla).

Uusi koulukoti Pietarsaareen

Suunnittelukohteen luonteen vuoksi turvallisuus ja toiminnallisuus nousivat kutsukilpailussa tärkeiksi arvostelutekijöiksi.

Senaatti-kiinteistöt järjesti kutsukilpailun uuden Lagmansgårdenin koulukodin suunnittelusta. Kilpailu järjestettiin yhteistyössä Valtion koulukotien ja Pietarsaaren kaupungin kanssa.

Kilpailun tavoitteena oli löytää Pietarsaareen, Vanhan Pirilöntien varteen sijoittuvalle koulukodille toiminnallisesti ja arkkitehtonisesti korkeatasoinen, kodikas, puurakenteinen, energiatehokas ja toteuttamiskelpoinen sekä pitkäikäinen ratkaisu. Suunnitteluryhmien tuli noudattaa valtion koulukodeille laadittua tilakonseptia, ja koulukodin tuli olla toteutettavissa järjestäjän antamassa kustannuspuitteessa.

Puun käyttö otettiin tosissaan

Valtion koulukodit on vaativan sijaishuollon ja vaativan erityisen tuen perusopetuksen valtakunnallisia palveluntuottajia. Valtion koulukotiyksiköitä on eri puolilla Suomea yhteensä viisi. Uuteen Lagmansgårdenin koulukotiin sijoittuu 20 majoitushuonetta neljälle osastolle, oppimis- ja harrastetiloja, keittiö ja ruokasali, hallinnon tiloja sekä ulkoalueet. Arvostelussa olivat korostetusti esillä tilojen väliset yhteydet ja toiminnallisuus sekä valvottavuus ja siten turvallisuus.

Kilpailuehdotukset olivat keskenään selkeästi erilaisia, pitkälle tutkittuja ja arkkitehtonisesti hallittuja omassa lajissaan. Kilpailun vaatimuksena ollut puun käyttö oli otettu tosissaan, ja joissain ehdotuksissa puuta oli jopa liikaa. Puun käyttöön liittyy myös pitkäikäisyyden vaatimus, joka edellyttää yksinkertaisia ja tutkittuja ratkaisuja.

Joissain ehdotuksissa pyrkimys räystäättömyyteen oli johtanut tarpeettoman vaikeisiin detaljeihin ja katemateriaaleihin. Pohjanmaan rakennusperinne on parhaimmillaan oiva esimerkki puun käytön hallinnasta rakentamisessa. Tässäkin arvioinnissa todettiin, että yksinkertaisuus ja selkeys on kaunista, kustannustehokasta ja tuottaa korkealuokkaista arkkitehtuuria.

Hillitty ja ajaton voittaja

Kilpailun voitti Anttinen Oiva Arkkitehtien ehdotus *Ihop*. Siinä kaksi rakennusmassaa muodostavat puolisuljetun ja tiukan pihapiirin, joka avautuu rannan suuntaan länteen. Pihalle sijoittuvat yhteiset leikki- ja pelialueet.

Ehdotus ratkaisee kilpailualueen toiminnallisesti ja liikenteellisesti erinomaisen luontevasti. Koulutoiminnot sijoittuvat puikkomaiseen päärakennukseen ja asuinyksiköt pihan etelä- ja itäsivuille. Pysäköinti ja huoltoliikenne sijoittuvat alueen pohjoisosaan, rakennusten selkäpuolelle. Ratkaisu mahdollistaa tilojen avaamisen rauhalliselle, aurinkoiselle pihalle ja ympäröivään luontoon.

Ehdotuksessa on huomioitu parhaiten myös kilpailun tarkastelualueeseen kuulunut vapaa-ajanasuntoalue, jota kehitetään osana koulukodin kokonaisuutta. Työ edustaa hillityllä ja ajattomalla tavalla tarkoituksenmukaista ja korkealuokkaista arkkitehtuuria, joka istuu luontevasti paikkaansa.

Kaarlo Viljanen

Palkitut

Voittaja *Ihop*
Anttinen Oiva Arkkitehdit
Tekijät: Selina Anttinen, Vesa Oiva
Työryhmä: Jaakko Viertiö, Tomi Itäniemi, Jussi Kalliopuska
Pihasuunnittelu: Mari Ariluoma, Nomaji maisema-arkkitehdit
Rakennesuunnittelu: Juha Rantanen, Sitowise
LVI-suunnittelu: Juha Saastamoinen, Sitowise
Sähkösuunnittelu: Vladimir Mukkula, Sitowise

Muut kutsutut
Arkkitehtitoimisto K2S, Sweco Asiantuntijapalvelut ja Hepacon
Arkkitehtitoimisto ALA ja Sitowise
Arkkitehdit LSV, Sweco Rakennetekniikka ja Insinööritoimisto AX-LVI
Kirsti Sivén & Asko Takala Arkkitehdit, A-Insinöörit Suunnittelu ja Hepacon

Palkintolautakunta
Matti Salminen, johtaja, Valtion koulukodit; Carl-Johan Strömberg, johtaja, Lagmansgårdenin koulukoti; Kristina Stenman, kaupunginjohtaja, Pietarsaari; Kimmo Autio, rakennuttajapäällikkö, Senaatti-kiinteistöt; Anne Sundqvist, erityisasiantuntija, Senaatti-kiinteistöt; Jari Auer, asiakaspäällikkö, Senaatti-kiinteistöt (pj.)
SAFA-tuomari: Kaarlo Viljanen, arkkitehti SAFA
Sihteeri: Annina Vainio, Sitowise

Oikaisu uutiseen Daylight-palkinnosta

Au:n numerossa 6–7/2020 oli uutinen saamastani Daylight-palkinnosta. Ilahduin kauniista sanoistanne, ja haluan tässä kiittää niistä lämpimästi.

Uutisen viimeisessä kappaleessa oli pari virhettä tai väärinkäsitystä, jotka täytyy oikaista.

Ensimmäisessä lauseessa, ”Arkkitehtuuri on lähempänä musiikkia kuin kuvataiteet”, on väärä sijamuoto, joka kääntää merkityksen päälaelleen. Alkuperäinen lause sivulauseineen kuului: ”Arkkitehtuuri on lähempänä musiikkia kuin kuvataiteita, kun on kysymys taiteen kokemisesta prosessina, liikkeenä ajassa, siirtymisenä tilasta toiseen.”

Uutisen teksti tuntuu vähättelevän kuvataiteiden merkitystä: kun ajatellaan esimerkiksi sävyjen, valöörien, vivahteiden ja värien rikkautta, voi maalaustaide olla kaikkein lähinnä musiikkia oleva taidelaji. Kuvataiteen osuus tilojen ja ympäristön rikastuttajana on aina, luola- ja kalliomaalausten ajoista lähtien, ollut merkittävä. Arkkitehtuuri ja kuvataiteet toimivat parhaiten yhdessä, ne tukevat toisiaan. Tästä minulla on paljon antoisia kokemuksia omassakin työssäni.

Muistelen **Johannes Brahmsin** *Saksalaisen requiemin* esitystä Tampereen tuomiokirkossa vuosikymmeniä sitten. Oli alkuiltapäivä, päivänvalo tulvi lasimaalausten läpi freskojen peittämiin holveihin, jotka pullistelivat tuulen nostamien suurten purjeiden tavoin. Valo väreili ja heijastui pinnalta toiselle. Ihana musiikki soi. Kuoro ja solistit lauloivat: ”Autuaita ovat murheelliset, sillä he saavat lohdutuksen.” Tämä oli kokonaistaideteos, jonka toteuttamisessa lähes kaikki taidelajit olivat yhdessä mukana.

Viimeinen lause uutisessa oli ”Minulle rakennuksen merkitys syntyy vain vastakohtana ympäristölle, elämälle ja valolle”. (Elämän vastakohtana on kuolema, valon vastakohtana on pimeys!) Selitys tähän väärinkäsitykseen lienee se, että olin käyttänyt sanaa *kontrapunkti*. Se on musiikkitermi, joka tarkoittaa rinnakkain etenevien teemojen samanaikaisesti soivien sävelten harmonista suhdetta toisiinsa. Alkuperäinen lause kuului: ”Minulle rakennus sellaisenaan ’as a piece of architecture’ ei ole vielä mitään. Se saa merkityksen vasta kontrapunktissa (yhdessä, tiiviissä vuorovaikutuksessa) ympäristön, elämän ja valon kanssa.”

Ystävyydellä
Juha Leiviskä

1 EUROPAN 6

Kilpailukohteiden haku on käynnissä

Kansainvälinen Europan 16 -kilpailu starttaa ensi keväänä ajankohtaisella teemalla **Living Cities – Elävät kaupungit**.

“Maapallon kantokyky ja rajalliset luonnonresurssit eivät riitä siihen, että jatkuvasti rakennamme kaupunkeja uudestaan ja puramme rakennuksia uusien tarpeiden mukaan. Koska emme voi ennustaa tulevaa kovinkaan pitkälle, tärkeäksi nousee fyysisen ympäristömme kyky mukautua muuttuviin tarpeisiin.”

Europan 16 heittääkin kaupungeille ja nuorille suunnittelijoille haasteen: Miten voisimme tehdä mukautuvia, resurssiviisaita ja kestäviä ympäristöjä, jotka asukkaat kokevat merkityksellisiksi? Kilpailukohteiksi sopivat laajat aluekokonaisuudet, rakennukset tai korttelikokonaisuudet sekä pienet mikrokohteet.

Ota yhteyttä mari.koskinen@europan.fi tai p. 045 139 3665. Tervetuloa mukaan!

AIKATAULU

2020 kilpailukohteiden haku, kohteet vahvistetaan syys–lokakuussa
2021 kilpailuaika 4–8/2021
tulosten julkistaminen 12/2021

www.europan.fi

ARKKI
TEHTUURI
KILPAILUT

KILPAILUKALENTERI

YLEISET KILPAILUT

31.8.2020 – 2.12.2020	Sara Hildénin taidemuseo
26.6.2020 – **21.9.2020**	Maatullin koulu, päiväkoti ja leikkipuisto

SISÄÄN JÄTETYT YLEISET KILPAILUT

18.12.2019 – 31.3.2020	Tampereen opiskelija-asuntosäätiön Vanha Domus
17.6.2019 – 25.10.2019	Itä-Helsingin keskusta
9.1.2020 – 28.5.2020	Turun Linnanniemen kansainvälinen ideakilpailu

KUTSUKILPAILUT

31.8.2020 – 4.12.2020	Karviaistien kerrostalokorttelin kuoriva saneeraus ja korottaminen
9/2020 – 11/2020	Kruunuvuorenrannan palvelukortteli
10/2020 – 2/2021	Vuosaaren Seniorikeskus, ***hankintailmoitus 8/2020***
11/2020 – 1/2021	Elielinaukio

MUUT

3/2020 – **9/2020**	Kuninkaantammen koulu ja päiväkoti, kilpailullinen neuvottelumenettely
9/2020 – 12/2020	Riihimäen Peukaloisen kortteli, tontinluovutuskilpailu

JULKISET HANKINNAT

HILMA	*www.hankintailmoitukset.fi*
SIMAP	*simap.ted.europa.eu*

Lisätietoja ***safa.fi/kilpailut***

Oman polun kulkija

Teemu Pirinen pyörittää perustamaansa arkkitehtitoimistoa Inarissa. Pirinen on saanut kansainvälistäkin tunnustusta, sillä hänen suunnittelemansa House Y -omakotitalo ja Saariselällä sijaitseva hotelli Jávri Lodge on palkittu German Design Awardilla.

> Nautin paljon siitä, että olen arkkitehtikuplan ulkopuolella.

ANNI-HELENA RUOTSALA

Mistä syttyi kipinä arkkitehtuuriin?

– En osaa sanoa, mistä se on alun perin tullut, sillä olen aina ollut kiinnostunut arkkitehtuurista. Jo lapsena piirsin mielikuvitusleikkauksia, pohjapiirustuksia ja rakentelin pahvista taloja. Vanhempani saivat hyvän ajatuksen laittaa minut lapsena kuvataidekouluun. Siellä opettajat antoivat tehdä sitä, mikä tuntui kiinnostavalta. Harkitsin hakevani myös muotoilijaksi, mutta pääsykokeet olivat päällekkäin arkkitehtuurin kanssa. Lopulta pääsin opiskelemaan arkkitehtuuria Oulun yliopistoon.

Olet urallasi työskennellyt muun muassa Verstas Arkkitehdeilla ja Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäellä. Mikä inspiroi perustamaan oman toimiston?

– En ole oikein koskaan soveltunut toimistoarkkitehdin työhön. En usko, että olin kovinkaan hyvä työntekijä arkkitehtitoimistoissa, sillä minulla oli vaikeuksia motivoitua työskentelemään muille. Usein toimistoarkkitehdin työ on ainoastaan toisen ihmisen vision toteuttamista. Olen aina halunnut olla itse vastuussa visioinnista.

Kunnolla ajatus oman toimiston perustamisesta syntyi, kun vaimoni sai töitä Inarista. Olin siinä vaiheessa saanut jo ensimmäinen tilauksen, ja samalla tuli mahdollisuus muuttaa tänne. Olen siis hieman omituinen Lappiin muuttaja, sillä en ole muuttanut tänne varsinaisesti Lapin takia.

Millaista on toimiston pyörittäminen Inarissa, kaukana suurista kaupungeista?

– Lapissa mittakaava on niin paljon pienempi, ettei tarvitse tehdä perinteistä valintaa uran ja perheen välillä. Täällä menee vartti, kun hakee lapset päiväkodista tai koulusta, käy kaupassa ja tulee kotiin. Esimerkiksi Helsingissä samaan kuluu päivittäin muutama tunti. Inari on myös työympäristönä äärimmäisen stressitön.

Nautin paljon siitä, että olen arkkitehtikuplan ulkopuolella. Täällä ei tule sellaista pakkomielteistä asennetta, että arkkitehtuuri on elämän ainoa ja tärkein asia. Toisaalta taas täällä ei ole niin suorassa kontaktissa arkkitehtuurin nykyhetkeen. Uskon, että ideat ovat omaperäisempiä, koska vaikutteet voi itse valita.

Monet suunnittelemistasi rakennuksista sijaitsevat luonnon keskellä. Millaisia mahdollisuuksia luonto tarjoaa rakennuksen ympäristönä?

– Luonto vapauttaa konseptia paljon, kun ei tarvitse viitata tai samaistua naapuriin. Nykyisin asiakkaat arvostavat maisemaa

ja luonnonläheisyyttä sisätiloissa. Silloin voi myös suunnitella tilan maiseman ja luontoon avautumisen, mikä on kiehtovaa.

Kun suunnittelee rakennusta keskelle luontoa, on tärkeä ottaa huomioon maisema, luonnonvalo ja päivänkierto. Täytyy huomioida esimerkiksi asiakkaan tottumukset suhteessa päivänkiertoon. Lappiin suunniteltaessa erikoisuutena ovat revontulet ja kesäaikaan ympäri vuorokauden paistava aurinko.

1980- ja 1990-luvuilla syntyneet alkavat olla siinä elämäntilanteessa, että he tilaavat omakotitaloja. Miten tämä näkyy?
– 1980-luvulla tapahtunut populaarikulttuurin räjähdys näkyy selvästi asiakkaiden haaveissa ja tarpeissa. Ne sukupolvet ovat kasvaneet Star Warsin, **John Williamsin** musiikin ja Indiana Jonesin parissa. He odottavat, että talossa on mielikuvitusta, leikkisyyttä ja fantasiaa. Sen ikäluokan viitekehys on aivan uudenlainen verrattuna vanhempaan asiakaskuntaan.

Eräs asiakas esimerkiksi antoi minulle ainaisten arkkitehtuuriblogien ja Pinterestin sijaan mangasarjan malliksi siitä, millaista henkeä hän halusi taloon. Toinen asiakas puolestaan toivoi, että hänen kodissaan olisi Indiana Jones -elokuvien tunnelmaa. Suorien elokuvaviittausten suunnitteleminen on mielenkiintoista ja hauskaa. Se vapauttaa arkkitehtuurin konventioista.

Työsi ovat tunnettuja innovatiivisuudesta ja omaperäisyydestä. Miten haluat kehittää tyyliäsi?
– Tavoitteenani on tuoda töihin lisää tunteita. Haluan, että rakennuksistani voidaan sanoa, että niillä on luonne tai että ne ovat mystisiä. Itsestään selvien konseptuaalisten ulottuvuuksien lisäksi rakennuksilla tulee olla henkinen ulottuvuus.

Olen kyllästynyt arkkitehtipiirien estetiikkakäsitykseen. Kaikesta yritetään nykyisin luoda universaalia, mikä ei ole kovin hyvä asia. Se johtaa lopulta siihen, että esimerkiksi arkkitehtuurissa tällä hetkellä vallalla oleva hipsteriestetiikka on kaikkialla samanlaista. Siinä on pohjimmiltaan kyse valtakulttuuriksi muutetusta yksilöllisyydestä. Tämä on aika tuore ajatus, eikä se näy rakennetuissa töissäni vielä kovin hyvin.

Millaiset asiat tuovat sinulle nautintoa työn ulkopuolella?
– Perheen kanssa touhuaminen ja ulkoilu. Täällä ei voi varsinaisesti puhua eräilystä, koska tavallaan kaikki ulkoilu on eräilyä. Pään saa helposti tyhjennettyä, kun lähtee vaikkapa Inarijärvelle. Myös verkko- ja viehekalastus on lähellä sydäntä.

Taavi Lindfors

Aino Hautalasta SAFAn opiskelijavastaava

Syyskauden alkajaisiksi SAFAssa on aloittanut uusi opiskelijavastaava, **Aino Hautala**. Hautala aloittaa tänä vuonna kuudennen vuotensa Aalto-yliopiston arkkitehtuuriopiskelijana. Osa-aikaisen opiskelijavastaavan pestin lisäksi Hautalan tavoitteena on tulevana vuonna viimeistellä diplomityö ja valmistua arkkitehdiksi.

– Vuosiini Aallossa on mahtunut paljon yhdistystoimintaa, muun muassa yhteisön rakentamisen, kampuskehityksen ja Arkkitehtikillan parissa. Tällä hetkellä istun Arkkitehtikillan hallituksessa Maisterimestarin tehtävässä, Hautala kertoo. – Vapaa-ajalla matkustan mielelläni. Rakkaimpiin harrastuksiini kuuluu myös laitesukeltaminen.

Opiskelijavastaava toimii arkkitehtikiltojen ja SAFAn välisenä yhteyshenkilönä. Hän pitää myös tiiviisti yhteyttä Opiskelija-SAFAn ja liittovaltuuston opiskelijaedustajien kanssa. Opiskelijavastaavan tehtäviin kuuluu muun muassa SAFA-esittelyjen pitäminen uusille opiskelijoille lukuvuoden alussa.

– Opiskelijavastaavan pestissä haluaisin edistää erityisesti opiskelijoiden työelämään varautumista. Olisi hienoa päästä järjestämään urailtoja, joissa arkkitehdit kertoisivat opiskelijoille urapoluistaan ja mahdollisuuksista valmistumisen jälkeen. Suunnitelmissa on myös arkkitehtiopiskelijalehden uudistaminen, maisteriopiskelijoiden aktivoiminen SAFAn toimintaan sekä opiskelijaviestinnän kehittäminen, Hautala suunnittelee.

Aino Hautala ottaa mielellään vastaan kysymyksiä ja ideoita opiskelijatoiminnan kehittämiseen. Sähköpostiosoite on opiskelijavastaava@safa.fi.

Suunnittelijat, puolustakaa työtänne!

Arkkitehtuurikritiikin puute on yksi ammattikuntamme vakiovalituksista. Joko kritiikin nähdään kilpistyvän pienen ammattikunnan sisäiseen itsesensuuriin tai – etenkin ammattikunnan ulkopuolelta esitettynä – kritiikki ohitetaan asiantuntemattomana. Monet kohteet tulevatkin lähinnä esitellyiksi. Osasyynä asiantilaan on eittämättä median suppeat resurssit, sillä asiantunteva kritiikki edellyttää sekä aikaa että osaamista.

Silti viime aikojen arkkitehtuurikeskustelua ei voi syyttää ainakaan kriittisyyden puutteesta, vaikkeivät kaikki puheenvuorot istu varsinaisen arkkitehtuurikritiikin muottiin. Enkä viittaa tällä ainoastaan Arkkitehtuurikapinan kaltaiseen populääriin kritisointiin. Monet suunnitelmien sujuvakynäisimmistä ja -sanaisimmista kriitikoista löytyvät alan sisältä.

Kritiikkiä on saanut osakseen ainakin moni tuore asuntokohde, Kansallisteatteriin suunniteltu laajennus ja Lapinlahden alueesta järjestetyn kilpailun voittaja. Onpahan SAFAn nimissä annettu Helsinki Garden -hankkeesta muistutus, jonka mukaan ehdotettu ratkaisu ei täytä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettyä vaatimusta kauneudesta, sopusuhtaisuudesta ja soveltumisesta rakennettuun ympäristöön ja maisemaan.

Kriittiset puheenvuorot ovat tervetulleita. Usein peräänkuulutettu arkkitehtuurikeskustelu jää kuitenkin yksipuoliseksi, jos kritiikkiin ei vastata. Siksi on aina iloinen yllätys, kun suunnittelijat ottavat osaa keskusteluun omilla vastineillaan. **Aki Davidsson** ja **Jaana Tarkela** (*HS* 3.6.) avasivat sitä perusteellista harkintaa, jonka myötä Kansallisteatterin tiloja on päätetty laajentaa. Modernin teatteritoiminnan tarpeita ei ole helppo sovittaa nykyisten seinien sisään. **Marianna Heikinheimo**, **Paul Thynell** ja **Anis Souissi** (*HS* 28.6.) toivat esiin oman tärkeän näkökulmansa Lapinlahden alueesta käytyyn keskusteluun.

Molemmissa teksteissä suunnittelijat myös seisoivat tekemiensä suunnitteluratkaisujen takana sen sijaan, että olisivat vierittäneet kritiikin eteenpäin vaikkapa tilaajan harteille.

Suunnittelijoiden puheenvuorot voivat avata näkökulmia, joita parhainkaan arkkitehtuurikriitikko ei välttämättä pysty erittelemään suunnitelmasta tai valmiista rakennuksesta: niitä ristikkäisten arvojen välisiä kompromisseja ja yhteensovituksia, joiden myötä ratkaisuihin on päädytty. Nämä ratkaisut ovat juuri arkkitehtuurin ydintä; tilaajan tarpeita ei tule nähdä arkkitehtuurin vastapuolena vaan lähtökohtana. Suunnittelijoiden omia vastineita näkisi mieluusti enemmän ja pidempinä.

> Usein peräänkuulutettu arkkitehtuurikeskustelu jää yksipuoliseksi, jos kritiikkiin ei vastata.

Vireä ja monipuolinen keskustelu tukee arkkitehtikunnan arvostusta. Nykyisenä avoimuuden aikakautena ei enää riitä, että suunnitelmat kykenee perustelemaan tilaajalle ja kollegoille. On myös otettava osaa laajempaan kansalaiskeskusteluun. Tällöin on viestittävä tavalla, joka aukeaa niillekin, joille kuvallinen viestintä ei ole luontevin kommunikaatiotapa. Siksi suunnitteluvalintojen sujuva sanallistaminen on entistä tärkeämpi osa arkkitehdin ammattitaitoa. Se ammattitaito kehittyy parhaiten osallistumalla aktiivisesti arkkitehtuurista käytävään keskusteluun. Siis suunnittelijat, puolustakaa töitänne!

Lauri Lehtoruusu

Muuttuvat osaamistarpeet ja jatkuva oppiminen

Maamme koulutusjärjestelmä tunnetaan maailmalla tasokkuudestaan, ja olemme menestyneet hyödyntämällä korkeaa osaamista. Teknologian kehittymisen mahdollistama työn murros, väestökehitys, ilmastonmuutos, kaupungistuminen ja monet muut toimintaympäristön muutokset luovat nopeasti uusia osaamistarpeita. On ennakoitu, että lähivuosina Suomessa jopa vajaa puoli miljoonaa henkilöä tarvitsee uudelleenkoulutusta tai laajaa täydennyskoulutusta ja että joka neljäs työtehtävä muuttuu merkittävästi seuraavien 10–20 vuoden aikana muun muassa digitalisaation, tekoälyn ja robotisaation mahdollistamien muutosten takia.

Lähes 80 prosenttia syntyvistä uusista työpaikoista edellyttää korkeakoulutasoista osaamista. Työelämän muutokset edellyttävät osaamisen uudistamista myös tutkintokoulutuksen jälkeen. Muutos on niin nopea, että nykyiset ja jatkossa yhä pienemmät nuoret ikäluokat eivät riitä tyydyttämään osaamisen tarvetta, vaan tarvitaan jo työssä olevien osaamisen kehittämistä ja uudistamista. Erityistarpeeksi on tunnistettu mikro- ja pk-yritysten yrittäjien ja työntekijöiden täydennyskoulutus.

Parhaillaan onkin menossa laaja jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistamistyö, joka tähtää systeemiseen uudistukseen ja painottuu työikäisten osaamisen kehittämiseen. Tavoitteena on kehittää eri koulutusasteiden toimintaa, ohjausta ja rahoitusta siten, että syntyy työelämälähtöisiä, monimuotoisia koulutuskokonaisuuksia, sekä lisätä työelämässä toimiville tarkoitettuja muunto-, täydennys- ja erikoistumiskoulutuksia. Opintovapaata ja aikuiskoulutustukea kehitetään. Uudistuksen linjaukset valmistuvat vuoden 2020 lopussa, ja niiden toteutus jatkuu yli hallituskauden.

Myös korkeakouluja kannustetaan avaamaan koulutustarjontaansa ja kehittämään korkeakoulujärjestelmää jatkuvan oppimisen alustana. Tuore esimerkki tarjonnan avaamisesta on *OSAaValo – Valaistusosaaminen pohjoisen vetovoimana* - hanke, jonka päätavoitteena on käynnistää valaistussuunnittelun täydennyskoulutus Oulun yliopistossa ja Savonia-ammattikorkeakoulussa. Koulutuspilotit alkavat syksyllä 2020.

Jatkuvalla oppimisella vastataan tarpeeseen kehittää ja uudistaa osaamista elämän ja työuran eri vaiheissa. Kun tutkintokoulutuksen ja jatkuvan oppimisen resursseja ja kehittämispanoksia suunnataan eri koulutusaloille, nousevat aiempaa isompaan rooliin tulevien osaamistarpeiden ennakointitulokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen yhteisen Osaamisen ennakointifoorumin (OEF) ennakointitulosten mukaan digitalisoituvassa tulevaisuudessa kasvattavat merkitystään muutoksen hallintaa vahvistavat metataidot. Näitä ovat ongelmanratkaisutaidot, itseohjautuvuus, oppimiskyky ja tiedon arviointitaidot. Aiempaa tärkeämmiksi nousevat myös digitaalisten ratkaisujen ja alustojen hyödyntämisosaaminen, digitaaliset kommunikaatiotaidot ja tiedon digitaaliset jakamistaidot.

> Nykyiset ja jatkossa yhä pienemmät nuoret ikäluokat eivät riitä tyydyttämään osaamisen tarvetta, vaan tarvitaan jo työssä olevien osaamisen kehittämistä ja uudistamista.

Digitaidot kytkeytyvät tulevaisuudessa yhä tiiviimmin osaksi perinteistä geneeristä osaamista. Osaamista kerrytetään yhä useammasta lähteestä, ja digitaaliset ratkaisut tarjoavat tähän uudenlaisia ja kehittyviä välineitä. Myös asiakaslähtöinen palvelujen kehittämisosaaminen ja kestävän kehityksen periaatteiden tuntemus korostuvat.

Nämä kaikki ovat osaamista ja taitoja, joita voidaan hyödyntää arkkitehtien nykyisessä ja tulevassa työssä. Nyt olisikin aika tuoda alan näkemyksiä ja tarpeita vahvasti esille sekä tarttua rohkeasti tarjolla oleviin tutkintokoulutuksen ja elinikäisen oppimisen kehittämis- ja rahoitusmahdollisuuksiin arkkitehtikoulujen, työelämän ja muiden toimijoiden tiiviissä vuoropuhelussa.

Helka-Liisa Hentilä
Oulun yliopiston koulutusrehtori 2015–2020 ja yhdyskuntasuunnittelun professori, Osaamisen ennakointifoorumin ohjausryhmän jäsen

ATL
ARKKITEHTI-
TOIMISTOJEN
LIITTO

Tehtäväluettelot ARK18 ja PS18 julkaistu!

Uudet tehtäväluettelot ARK18 ja PS18 on julkaistu. Tehtäväluettelot korvaavat edelliset tehtäväluetteloversiot ARK12 ja PS12.

Tehtäväluettelot sisältävät tavanomaisen talonrakennushankkeen arkkitehti- ja pääsuunnittelun tehtävät ja niiden tulokset rakennushankkeen vaiheiden mukaisina kokonaisuuksina. Pääsuunnittelun tehtäväluetteloon sisältyvät pääsuunnittelijan lainsäädännöstä johtuvat velvollisuudet ja niiden hoitamiseksi tarvittavat tehtävät.

Tehtäväluettelot on tarkoitettu talonrakennusta koskevan arkkitehti- ja pääsuunnittelun tehtävien ja laajuuden määrittelyyn. Tehtäväluetteloja käytetään arkkitehti- ja pääsuunnittelutoimeksiannon sisällön määrittelyyn, suunnittelukokonaisuuden hallintaan ja osana suunnittelun laadunvarmistusta.

Yhdenmukaisempia suunnittelutarjouksia

Uudistuksessa tehtäväluetteloiden sisällöt on päivitetty ja tarkennettu ajantasaisiksi ja niiden tehtäväkokonaisuudet on muokattu tarkoituksenmukaisemmiksi ja helpommiksi käyttää. Tehtävien jakoa perustehtäviin ja erikseen tilattaviin tehtäviin on selvennetty, ja erikseen tilattavan tehtävän asemaa on tarkennettu. Lisäksi tehtäväkokonaisuudet on tarkennettu yhteensopiviksi muiden rakennushankkeen osapuolien päivitettyjen tehtäväluetteloiden kanssa.

Uudistustyön tavoitteena on ollut luoda tehtäväluettelot, jotka johtavat entistä yhdenmukaisempiin suunnittelutarjouksiin suunnittelua hankittaessa. Tavoitteena on myös lisätä ymmärrystä arkkitehtisuunnittelijan ja pääsuunnittelijan rooleista ja tehtävistä rakennushankkeessa sekä yhtenäistää alan toimintatapoja.

Tutustu ja lataa kortit käyttöösi RT-tietoväylässä:
ARK18: kortistot.rakennustieto.fi/kortit/RT%20103253
PS18: kortistot.rakennustieto.fi/kortit/RT%20103254

KAT
SA
US
2020

kohteet valittu
mfa.fi

NÄYTTELY ARKKITEHTUURIMUSEOSSA
4.9.2020–28.2.2021

ALVAR AALTO -SÄÄTIÖ
ARKKITEHTUURIMUSEO
SUOMEN ARKKITEHTILIITTO SAFA

ARKKITEHTI / ARKKITEHTIOPISKELIJA

Kiinnostaviin joukkoliikennehankkeiden suunnittelutehtäviin. Toimistomme sijaitsee Arabianrannassa hyvien liikenneyhteyksien varrella. Käytössä Revit- ja AutoCAD-ohjelmistot.

Hakemukset CV:n ja palkkatoiveen kera 21.9.2020 mennessä:
hmtarkkitehdit@hmtarkkitehdit.fi
Tiedustelut: Milja Nuorkivi, milja.nuorkivi@hmtarkkitehdit.fi
Puh 020 749 9790.

HMT ARKKITEHDIT OY
Hämeentie 155 C, 00560 Helsinki www.hmtarkkitehdit.fi

Haemme arkkitehtia

monipuolisiin suunnittelutehtäviin mielenkiintoisissa koulu- ja päiväkotihankkeissamme. ArchiCAD-osaaminen ja kokemus julkisten rakennusten suunnittelusta on eduksi. Yhtä kiinnostuneita olemme siitä, että saamme uuden mukavan, taitavan ja oma-aloitteisen työkaverin!

Työsuhde on vakituinen ja palkkaus kokemukseen ja osaamiseen perustuen.

Hakemukset 16.9.2020 mennessä:
tomi.perko@arkperko.fi
Lisätiedot: 040 582 9381 / Tomi Perko

Arkkitehtitoimisto Perko Oy
Helsinki
www.arkperko.fi

arkkitehti
toimisto
perko

A O A

Haemme kokeneita projektiarkkitehteja, sisustusarkkitehteja, nuorempia arkkitehteja, opiskelijoita sekä Archicad/BIM-osaajia uudis- ja korjausrakentamishankkeisiin.

Hakemukset info@aoa.fi

lisätiedot:
Selina Anttinen / 050 5722595
Vesa Oiva / 050 3602465

au arkkitehtiuutiset

Ilmestyminen: 12 numeroa vuodessa
Vuodesta 1947 | ISSN 0044-8915
Aikakauslehtien liiton jäsen
SAFAn, ATL:n ja SUM:n
uutis- ja tiedotuslehti
Paino: Grano Oy 2020

Julkaisija:
Suomen Arkkitehtiliitto –
Finlands Arkitektförbund ry SAFA
Malminkatu 30, 00100 Helsinki
puh. 09 584 448, fax 09 5844 4222
au@safa.fi, au.safa.fi, @au_uutiset

Toimitus:
Paula Huotelin, päätoimittaja (oto.)
paula.huotelin@safa.fi, 040 556 2827
Anne Haatainen, toimitussihteeri, ulkoasu
au@safa.fi, 040 169 2213
Riina Behl, avustaja
Päivi Virtanen, toimittaja

Lehtitilaukset ja osoitteenmuutokset:
Tilaajat: julkaisut@safa.fi
Jäsenet: jasenasiat@safa.fi

Ilmoitusmyynti:
Maria Ahoranta, 044 243 3519
Timo Lepistö, 044 534 9878
etunimi.sukunimi@saarsalo.fi

Aineiston sisäänjättö ja ilmestyminen:

Nro	*Ilmoitusaineisto	Ilmestyy
9|2020	7.9.	24.9.
10|2020	5.10.	22.10.
11|2020	2.11.	19.11.
12|2020	30.11.	17.2.

*(Ilmoitusvaraukset viikkoa ennen)

HUOM!
Kirjoitusten aikataulu sovittava toimitussihteerin kanssa.

Varsinais-Suomen liitossa
on haettavana 25.9.2020 klo15 mennessä

MAAKUNTA-ARKKITEHDIN TOIMI
(KAAVOITUSPÄÄLLIKKÖ)

Lisätietoja: **www.varsinais-suomi.fi**

VARSINAIS-SUOMEN LIITTO
EGENTLIGA FINLANDS FÖRBUND
REGIONAL COUNCIL OF SOUTHWEST FINLAND

TILITOIMISTO A-PALVELU OY
Korkeavuorenkatu 43 D, 00130 HELSINKI
puh. +358 10 336 6030
tilitoimisto@apalvelu.fi

Pienoismallitoimisto HELIÖVAARA
www.jaakkoheliovaara.fi
050 4337 499
CNC-työstöt, 3D-tulostus

TEM-tilastot kesäkuussa

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojen tietojen mukaan kesäkuun 2020 lopussa yhteensä 125 arkkitehtia oli ilmoittautunut työttömäksi. Lomautettuna oli 63, työllistettynä 8 ja työssä yleisillä markkinoilla 72 arkkitehtia. Maisema-arkkitehtien kohdalla luvut olivat kaikissa alle 10 henkilöä.

Vertailun vuoksi maaliskuun lopussa TEM:n tilastojen mukaan työttömänä oli 88 arkkitehtia, lomautettuna 14, työllistettynä 9 ja työssä yleisillä markkinoilla 56 arkkitehtia.

KOKO-kassan eAsiointi-palvelu apunasi

Muistathan, että asiointi Korkeasti koulutettujen kassa KOKOssa onnistuu helposti KOKOn eAsiointi-palvelun kautta. Palvelussa voi lähettää viestejä, hakea ansiopäivärahaa, lähettää hakemusten liitteitä, tilata maksuilmoituksia ja hakemusmuistutuksia sekä tarkistaa jäsenyyden tila. Käy myös tarkistamassa, ovatko yhteystietosi ajan tasalla!

Palveluun pääsee KOKOn verkkosivujen kautta osoitteessa kokokassa.fi.

Arkkitehtiliiton jäsenetuna arjen vakuutukset jopa -20 %
Pohjola Vakuutukselta saat esimerkiksi kaskon vuodeksi etuhintaan ja alennuksia lukuisista kodin ja perheen vakuutuksista.
Tutustu etuihin ja pyydä tarjous osoitteessa:
www.op.fi/arkkitehtiliitto
Pohjola Vakuutus
Vakuutukset myöntää Pohjola Vakuutus

Valoa läpäisevät ja liikuteltavat seinäratkaisut lisäävät tilojen muunneltavuutta ja monikäyttöisyyttä modernilla tavalla – lasiovilla voit tuoda luonnon tunnun sisätiloihin ja yhdistää tiloja toisiinsa. Solarlux-taiteovet eristävät lämpöä erinomaisesti, ja niiden kevyt ja helppokäyttöinen mekanismi mahdollistaa suurenkin taiteoviseinän nopean avaamisen.

VITREA

Kumppanisi erikoislasiratkaisuissa
09 8190 450, www.vitrea.fi